

Bijlage 10. Eind Enquête Mentor

In deze enquête wil ik onderzoeken waar uw leerling nu staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een beeld van het eindpunt in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen. Bemerkt u verandering?

D.1 Uw leerling weet te vertellen waar hij goed in is?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Het gedrag van uw leerling is op dit moment?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Uw leerling weet hoe hij zijn gedrag kan verbeteren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Uw leerling kan zelf zijn gedrag verbeteren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Uw leerling heeft daar iemand anders bij nodig

Veel- 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10- Weinig

R.2 Uw leerling luistert goed naar u?

Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

F.1 Uw leerling weet waar hij het voor doet?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.2 Uw leerling kan waardering organiseren

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou u graag willen, dat uw leerling verder ging werken?

2. Spreekt u, uw waardering vaker uit naar uw leerling? En zo ja hoe?

Bijlage 9. Eind Enquête Ouders

In deze enquête wil ik onderzoeken waar uw nu kind staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een beeld van het eindpunt in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen. Hebt u wat opgemerkt?

D.1 Uw kind kan vertellen, wat en waarom hij de dingen doet?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Het gedrag van uw kind is op dit moment?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Uw kind weet hoe hij zijn gedrag kan verbeteren?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Uw kind kan zelf zijn gedrag veranderen?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Uw kind heeft iemand nodig om tot verandering te komen
Veel -1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Weinig

R.2 Uw kind luistert goed naar uw raad?
Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

D.1 Uw kind weet waarom groeien in gedrag loont?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.1 Uw kind kan waardering organiseren
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou u graag willen, dat uw kind verder ging werken?

2. Spreekt u, uw waardering vaker uit naar uw kind? En zo ja hoe?

Bijlage 8. Eind Enquête Leerling

In deze enquête wil ik onderzoeken waar jij nu staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een eindbeeld van het jou deelname in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen. Is er wat veranderd?

D.1 Ik weet waar ik goed in ben?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Mijn gedrag is op dit moment?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Ik weet welk gedrag beter kan?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Ik weet hoe mijn gedrag beter kan worden?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Ik kan zelf mijn gedrag beoordelen?

Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

R.2 Ik luister goed naar anderen?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.1 Ik weet waarom ik werk aan mijn gedrag?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.2 Ik kan waardering organiseren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou je graag verder willen werken?

2. Ben je vaker trots op jezelf?

Bijlage 7. Evaluatieformulier tijdens pilotfase

Werken met het Werkboek "IK D.U.R.F.!"

Na elke actie in het werkboek kijken we wat makkelijk en wat moeilijk was:

Doelen stellen:

☹☹ erg moeilijk / ☹ moeilijk / 😐 gewoon / 😊 makkelijk / 😊😊 erg makkelijk

Want,

Uitvoeren

☹☹ erg moeilijk / ☹ moeilijk / 😐 gewoon / 😊 makkelijk / 😊😊 erg makkelijk

Want,

Reflecteren / feedback

☹☹ erg moeilijk / ☹ moeilijk / 😐 gewoon / 😊 makkelijk / 😊😊 erg makkelijk

Want,

Feestje vieren

☹☹ erg moeilijk / ☹ moeilijk / 😐 gewoon / 😊 makkelijk / 😊😊 erg makkelijk

Want,

IK blik terug

en met een ander !

Datum

Evalueren

Feedback

Het is geworden:

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	----	--

Ik heb feedback gekregen van:

→

Die geeft een:

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	----	--

Die zegt dat:

→

→

→

→

Tekstvak

Bekrachten

Ik vier mijn vorderingen met

→

Dit heb ik zelf geregeld met

→ School / mentor / docent

→ Pa / Ma / broer / zus

→ Vrienden

→

Week

	1	2	3	4	5	6	7	8
ma								
di								
wo								
do								
vr								

Bijlage 6. Werkblad uit werkboek "IK D.U.R.F."

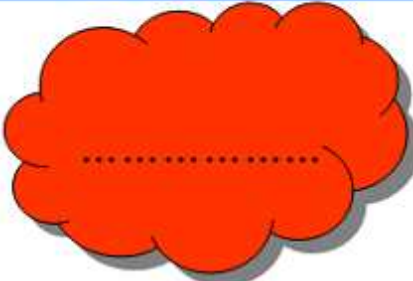
IK Datum
ga er voor !!
 Tekstvak

Monitoren

Deze week ga ik werken aan:

ambitie – motivatie – agenda

zelfstandig werken – opruimen
op tijd komen – handjes thuis
respectvol luisteren – huiswerk
samenwerken – spullen in orde
Boekverslag – of ?

Het is nu:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Wie is hier blij mee?

→ Ik
 → School / mentor / docent
 → Pa / Ma / broezu
 → Vrienden

Wat ga ik merken als het lukt?

→

.....

→

.....

→

.....

→

.....

Noteren

Wat / wie heb ik nodig

→ School / mentor / docent
 → Pa / Ma / broezu
 → Vrienden

Week

	1	2	3	4	5	6	7	8
ma								
di								
wo								
do								
vi								

Bijlage 5. Triggers

Trigger dobbelsteen

Trigger polsbandjes

Bijlage 4. Kijkvragen

Introductie filmpje met vragenlijst:

1. Waar denk jij aan bij het zien van Lucky Luck en Joe Dalton?

2. Welk woord spreekt je aan?

3. Welke term snap je niet?

4. Zijn de D.U.R.F. stappen duidelijk?

Zo ja, wat is makkelijk

Zo nee, wat is moeilijk?

Bijlage 3. Start Enquête Docent

In deze enquête wil ik onderzoeken waar uw leerling staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een beeld van het vertrekpunt in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen.

D.1 Uw leerling weet te vertellen waar hij goed in is?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Het gedrag van uw leerling is op dit moment?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Uw leerling weet hoe hij zijn gedrag kan verbeteren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Uw leerling kan zelf zijn gedrag verbeteren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Uw leerling heeft daar iemand anders bij nodig

Veel- 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10- Weinig

R.2 Uw leerling luistert goed naar u?

Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

F.1 Uw leerling weet waar hij het voor doet?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.2 Uw leerling kan waardering organiseren

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou u graag willen, dat uw leerling ging werken?

1. Spreekt u, uw waardering uit naar uw leerling? En zo ja hoe?

Bijlage 2. Start Enquête Ouders

In deze enquête wil ik onderzoeken waar uw kind staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een beeld van het vertrekpunt in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen.

D.1 Uw kind kan vertellen, wat en waarom hij de dingen doet?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Het gedrag van uw kind is op dit moment?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Uw kind weet hoe hij zijn gedrag kan verbeteren?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Uw kind kan zelf zijn gedrag veranderen?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Uw kind heeft iemand nodig om tot verandering te komen

Veel -1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Weinig

R.2 Uw kind luistert goed naar uw raad?

Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

D.1 Uw kind weet waarom groeien in gedrag loont?

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.1 Uw kind kan waardering organiseren

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou u graag willen, dat uw kind ging werken?

2. Spreekt u, uw waardering uit naar uw kind? En zo ja hoe?

Bijlage 1. Start Enquête Leerling

In deze enquête wil ik onderzoeken waar jij staat, als het gaat om zelfmanagement van gedrag. Deze gegevens geven een beeld van het vertrekpunt in mijn onderzoek.

Met zelfmanagement van gedrag wordt bedoeld het vermogen om zelf je eigen gedrag te beïnvloeden en te laten beoordelen door anderen.

D.1 Ik weet waar ik goed in ben?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

D.2 Mijn gedrag is op dit moment?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.1 Ik weet welk gedrag beter kan?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

U.2 Ik weet hoe mijn gedrag beter kan worden?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

R.1 Ik kan zelf mijn gedrag beoordelen?
Nee-1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-Ja

R.2 Ik luister goed naar anderen?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.1 Ik weet waarom ik werk aan mijn gedrag?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

F.2 Ik kan waardering organiseren?
1-2-3-4-5-6-7-8-9-10

1. Aan welk gedrag zou je graag willen werken?

2. Ben je wel eens trots op jezelf?

- Manen, T. (2010). *Zelfcontrole. Een sociaal-cognitief interventieprogramma voor kinderen met agressief en oppositioneel gedrag*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Poiesz, prof. dr. T.B.C. (1999). *Gedragmanagement. Waarom mensen zich (niet) gedragen*. Wormer: Inmerc bv.
- Ratering, D. (2001). *Leermethode en zelfsturing*. Geraadpleegd 2 februari 2012, via <http://www.zelfsturendleren.nl/pdf/leermethodenzelf.pdf>.

Literatuur

- Boer, E. de e.a. (2002). *Aardig Vaardig Vaardigheden voor het vmbo*. Leeuwarden: Eisma Edumedia bv.
- Cauffman, L. & Dijk, D.J. van (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij Boom Onderwijs.
- Dijkstra, R. (2000). *Ieder op zijn eigen wijs. Over de basisbehoefte autonomie*. Utrecht: APS
- Eijnatten, Dr. F.M. van, (1988). *Ontwerpgericht onderzoek: een methodische inleiding*. Maastricht: Merit
- Feldman, R.S. (2011). *Ontwikkelingspsychologie*. Brussel: Pearson Education Benelux B.V.
- Furman, B. (2006). *De methode Kids' Skills*. Soest: Uitgeverij Nelissen
- Golly, A. & Sprague, J. (2009). *Positive Behavior Support - Goed gedrag kun je leren!*. Meppel: Ten Brink.
- Harinck, F. (2006). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen: Garant
- Heilbronn, J. (2005). *Dilemma's en verleidingen*. Amsterdam: KNAW. Geraadpleegd 26 november 2011, via http://www.knaw.nl/Content/Internet_KNAW/publicaties/pdf/20041076.pdf
- Jeninga, J. & Meersbergen E. van, (2010). *De ecologie van de leerling*. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 51, nr.4, p.175-185
- Jong, P. & Kim Berg I., (2004). *De kracht van oplossingen. Handwijzers voor oplossingsgerichte gesprekstherapie*. Amsterdam: HB Uitgevers
- Leeuwen, P. van (2011). *Pressure én support*. Geraadpleegd 9 januari 2012, via <http://petervanleeuwenconsultancy.nl/uploads/pdf/38.pdf>.
- Lieshout, T. van (2002). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Luken, T. (2008). De (on)mogelijkheid van nieuw leren en zelfsturing. In Meijers, F. & Kuijpers, M. (red.). *Loopbaanontwikkeling tussen oud en nieuw leren, 127-181*. Antwerpen:Garant.
- Luken, T. (2010). Problemen rond reflectie. De risico's van reflecteren nader bezien. *Handboek Effectief Opleiden, 263-189*. Doetinchem:Reed Business.

alleen gegroeid in de schoolse situatie, maar ook in de privé en werksituatie. In een volgend onderzoek zal ik hier zeker aandacht aan besteden

Op metaniveau heb ik bijna geen actie ondernomen. Wel heb ik gemerkt dat mensen op dit niveau hier volop mee bezig zijn. Zij zijn ook degene die het initiatief naar mij toe hebben genomen om hier in de toekomst meer mee te gaan doen. Dit is een actiepunt waarmee ik direct na afronding van het onderzoek mee verder ga.

Praktijk

Toch blijft voor mij het plezier zitten in de uitvoering. Tijdens de instructie, de voortgang en de feedback met de leerlingen heb ik leuke, ontroerende en motiverende momenten meegemaakt.

Leuk was om te zien, dat leerlingen elkaar toch ook serieus feedback konden geven, waarna ze enigszins verlegen verder gingen met hun werk. Ontroerend om te horen, dat leerlingen met de interventie thuis meer vrijheid kregen. En motiverend om te zien, dat een leerling zelfs een extra dag stage voor zichzelf organiseerde.

Bij één leerling heb ik voor mijn gevoel weinig voeten aan de grond gekregen, ook in dit soort leerlingen ligt voor mij de uitdaging in de toekomst. Ik ben er te snel vanuit gegaan, dat we een goede werkrelatie hadden. Bij hem had ik meer moeten investeren in het mandaat, dat hij mij gaf.

6.3 Reflectie vanuit diverse dimensies

Morele dimensie:

In zelfmanagement van gedrag door leerlingen wordt een beroep gedaan op persoonlijke ontwikkeling. Door rekening te houden met collegae en leerlingen en dit in balans te brengen zal er een acceptatie ontstaan. Dit heb ik vooral ondervangen door in mijn onderzoek uit te gaan van zelfregulatie.

Technische dimensie:

De interventie “Ik DURF” is gaande weg ontstaan. Door ontwerpgericht onderzoek kan samenhang van informatie naar de praktijk worden doorgevoerd. De richting die is ontstaan komt mede voort door de feedback van leerling, die direct door hun zelf is beproefd.

Emotionele dimensie:

Tijdens het onderzoek heb ik een enorme drive ervaren om de leerlingen op een hoger plan te brengen. Door ze zelf te laten ervaren dat groeien in gedrag loont, is een wereld voor ze open gegaan. De reactie die daaruit voortkwamen waren hartverwarmend. Dit is wat ik probeer over te brengen op collegae en leerlingen.

Politieke dimensie:

Op microniveau kan ik actief tot resultaten komen, omdat het serieus nemen van de leerlingen me nooit moeite gekost. Hierin ligt juist mijn kracht om te komen tot ontwikkeling van mijn professionele vaardigheden.

Op mesoniveau heb ik laat van mezelf laten horen. Hierop terugkijkend ligt winst te behalen. Dit geldt niet alleen in het contact met ouders, maar meer nog in het op de hoogte brengen van directie wat betreft de inhoud en de voortgang van mijn onderzoek.

Op macroniveau liggen er grote kansen, dit is wat de leerlingen me hebben verteld en waar ik van te voren geen aandacht aan heb besteed. Door een natuurlijke vorm aan te leren, hoe om te gaan met zelfmanagement van gedrag, zijn de leerlingen niet

6.2 Reflectie op praktijk, theorie en persoon

Na alle voorgaande modules vrij vlot te hebben afgerond, is het realiseren van het meesterstuk een hele klus geweest. Meerdere malen heb ik gezucht: “er nooit aan begonnen te zijn”

Persoon

Kijk ik naar de driehoek praktijk, theorie en persoon, dan ben ik mezelf vooral als persoon keihard tegen gekomen. Ik ben vooral een realist, als ik denk dat iets niet gaat lukken, dan begin ik er niet aan.

In de module GS03 stond:

Jouw motto is:

Niet zeuren, gewoon doen!

Tip: Vertrouw je in alle situaties op de praktische leerstijl dan kun je tegen jezelf aanlopen. Bijvoorbeeld in situaties waarin het probleem of de leerstof niet zo duidelijk is. In dat geval kun je beter eerst even goed kijken en nadenken. Hoe zit het probleem in elkaar? Hoe lost de docent het probleem op? Wat staat er precies in het boek?

Tijdens dit onderzoek heb ik mezelf moeten overwinnen en heb ik een modus moeten vinden om tot actie over te gaan. Ik heb dit gedaan door mijn zwakke punten in het onderzoek kenbaar te maken naar alle betrokken partijen. De feedback die ik tussentijds heb gevraagd, heeft me meerdere malen geholpen mijn onderzoek aan te passen. Dat ontwikkelen van kennis ook op deze manier kan heeft mijn professionaliteit groter gemaakt. In de toekomst zal ik vaker, tussendoor, mijn vragen en antwoorden evalueren en het ontwikkelingsproces laten sturen door verbreding van mijn theoretische kennis.

Theorie

De theorie heeft me een schat aan informatie geboden, mijn begeleider en mijn critical friends hebben ervoor gezorgd, dat ik niet alleen die informatie heb gebruikt, die me goed uitkwam. Mede hierdoor heeft mijn onderzoek waarde gekregen.

Omdat gedrag vaak zo complex is en we gedrag toch zo graag verklaren is er veel over geschreven. Ik heb gemerkt dat het goed en leuk is om tegenovergestelde theorieën naast elkaar te zetten en deze te toetsen in de praktijk. Vooral het streven naar autonomie en de problematiek van zelfsturing heeft me geboeid.

Oplossingsgericht werken heeft mijn volle aandacht gekregen. Uitgaan van de krachtbronnen van leerlingen en die zelf laten ontdekken en zelfs zelf laten managen is voor mij de ultieme uitdaging geworden.

Tijdens de 3de nationale SWPBS conferentie in Zwolle sprak ik met de auteur, Annemiek Golly van “PBS-Goed gedrag kun je leren” en professor George Sugai een van de kartrekkers in Amerika beiden gaven aan dat veel theorie is ontwikkeld op basis van data en uitproberen. Op deze manier theorie creëren zie ik als verdere uitdaging.

6. Evaluatie en reflectie

Inleiding

In dit hoofdstuk evalueer ik het proces van mijn onderzoek. Daarnaast geef ik een reflectie op mijn handelen tijdens dit proces. Mijn positie wil ik duiden in diverse dimensies.

6.1 Evaluatie op het proces

Van origine ben ik een technicus, die tien jaar geleden het onderwijs is binnen gestroomd. In die hoedanigheid ben ik opgeleid om een probleem te zien, te herkennen en op te lossen.

Als snel wist ik dat zelfmanagement van gedrag door leerlingen mijn onderzoek zou omvatten. Het praten met, in plaats van over de leerling heeft een centrale plaats ingenomen. Dat dit niet eenvoudig was bleek al vrij snel uit de literatuurstudie. Het opzetten van een onderzoeksplan had heel wat voeten in de aarde, maar kwam toch vrij snel van de grond. Het onderzoeksplan en de literatuurstudie hebben gezorgd voor de nodige handvatten.

De volgende stap, de productie van de dataverzamelmethode, heeft me de nodige hoofdbrekens gekost, omdat ik het ene na het andere plan naar de prullenbak heb verwezen. De tijd heeft me uiteindelijk gedwongen om te starten met het daadwerkelijke onderzoek en dat is maar goed ook. Het heeft me laten zien, dat ook tijdens de dataverzameling nog genoeg is bij te sturen. Uiteindelijk heb ik keuzes moeten maken aangaande te gebruiken data.

Het uiteindelijke verzamelen van data liep bij mijn collegae voorspoedig, omdat de lijntjes kort zijn. Ook de leerlingen werkten enthousiast mee. Wat me het meest verrast heeft is het contact met ouders. Normaal gesproken heb ik geen enkele moeite om in contact te treden met ouders, nu heb ik mezelf moeten dwingen. Het idee dat het ouders niet zou interesseren, deed me aarzelen. Als ik hen, meestal de moeder, eenmaal te pakken had, was het menigmaal moeilijk om een eind aan het gesprek te maken. De enthousiasme van de ouders heeft me verrast. In de toekomst wil ik hier meer gebruik van maken, zodat thuis en school elkaar gaan versterken.

De dataverwerking heeft me laten zien, dat mijn onderzoeksvraag en deelvragen niet scherp genoeg geformuleerd waren, deze heb ik tijdens het proces aangescherpt. Doordat deze vragen duidelijker werden, zijn ook mijn enquêtevragen specifieker geworden. Ook de vragen aan leerlingen, collegae en ouders zijn aangepast gedurende het proces. In dit proces heb ik een ontwikkeling doorgemaakt en ligt nog steeds een duidelijk ontwikkelingspunt voor de toekomst.

Het op papier krijgen van de vragen, de data en de conclusies in een logische volgorde was een hele klus, maar vooral een uitdaging. Mijn onervarenheid hiermee heeft me veel tijd gekost.

Mijn aanbeveling heb ik zo helder mogelijk geformuleerd, zodat dit een uitgangspunt kan zijn om verder te gaan, waarmee ik ben geëindigd. Deze kans wordt me geboden, omdat ik tijdens het afronden van dit onderzoek, intern, ben aangenomen als gedragsspecialist.

Na enige oefening kan de leerling deze stappen zelfstandig doorlopen. Wel verschilt per leerling de werkrelatie (Cauffman & Dijk, 2009).

Wat ook opgevallen is, is dat de leerling geholpen moeten worden met het stellen van doelen en het organiseren van hun reflectie en feedback. Het zijn voornamelijk doeners, die meer op de uitvoering en het feestje focussen. De stappen van oplossingsgericht werken zijn dan belangrijke tools bij de ondersteuning.

Alles overziende stel ik vast dat leerlingen:

- o Bewuster worden van hun mogelijkheden
- o Hun kansen pakken
- o Hun eigen functioneren effectiever wegen
- o Gemotiveerder worden om tot resultaat te komen
- o Ondersteuning nodig blijven houden

5.5 Aanbeveling

Alles overziend wil ik tot de volgende aanbevelingen komen:

1. Het “Meerwaarde College” kan de interventie IK D.U.R.F. het beste individueel inzetten. Van tevoren kan bepaald worden wat de startsituatie is door input van data uit het leerlingvolgsysteem, mentoren, docenten, ouders en de leerling zelf. Het verwerken van data dient wel uitvoeriger te worden uitgewerkt.
2. Oplossingsgericht werken is gebaseerd op aandacht, veerkracht, respect voor de bestaande situatie en een beweging gebaseerd op hoop tot verandering. Door op deze manier te werken kan ook preventief worden gewerkt. Door doelen te formuleren en het gewenste gedrag te benoemen, kan gekeken worden of resultaten zijn behaald.
3. Leg sterk de nadruk op zelfmanagement van gedrag. Leg verantwoording bij de leerling betreffende hun gedrag. In plaats van de leerling zelf zijn feedback te laten organiseren, is het beter om dit als school zelf te blijven doen.
4. Het proces dient ingang gezet te worden door een gedragsspecialist of coach, die kennis heeft genomen van de onderliggende theorie. Leerlingen hebben wel begeleiding nodig, die gaandeweg het proces afneemt.
5. Denk na over het belonen van leerlingen. Door af en toe bijvoorbeeld een extra dag stage in het vooruitzicht te stellen kan een grote motivatiestap worden genomen.

een zelfsturende leerling uit het oog te verliezen. De leerling elke keer weer laten oefenen met de stappen leidt tot groei van zelfmanagement van gedrag (Luken, 2008).

5.3 Conclusie deelvraag 3

3. Wat heeft de leerling nodig om zelfstandig te werken aan zijn gedrag?

De leerlingen hebben een heldere instructie nodig, die direct praktisch wordt gekoppeld aan het werkboek.

Daarnaast hebben leerlingen begeleiding, supporters nodig tijdens hun traject (Furman, 2006). De interventie kan alleen slagen als er ook extern wordt gestuurd.

Het moet lonen om je best te doen, is een uitgangspunt die stevig ontwikkeld dient te worden. (Manen, 2010). Tijdens de pilotfase heb ik gemerkt, dat de leerlingen steeds enthousiaster hun feestje gingen organiseren. Dit resulteerde in een dag extra stage tot het bakken van hamburgers in de les.

5.3 Conclusie deelvraag 4

4. Hoe leg ik en/of de leerling vorderingen in gedrag vast?

In het onderzoek heb ik start- en eind data naast elkaar gezet. Het nadeel van schaalvragen is, dat het een uitgangspunt is. Vanaf dit punt vertrekken we. Wat voor de ene leerling een 8 is, is voor de ander misschien maar een 6.

Gesprekken met de verzuimcoördinator laten op basis van data uit het leerling volgsysteem een duidelijke daling van incidenten zien.

5.4 Conclusie hoofdvraag

Met welke oplossingsgerichte interventie kan zelfmanagement van gedrag vorm gegeven worden voor en door vmbo basis leerlingen uit de bovenbouw?

Gedurende het hele onderzoek is mijn hoofdvraag het uitgangspunt geweest van mijn handelen.

Ik heb een interventie ontwikkeld met de titel "IK D.U.R.F.!" die door leerlingen na een korte introductie kan worden uitgevoerd. De stappen die daarin genomen worden zijn gebaseerd op SWPBS. (Golly & Sprague, 2009).

5. Conclusies en aanbevelingen

Inleiding

In dit hoofdstuk geef ik mijn bevindingen weer, waarbij ik een koppeling maak naar de theorie. Vanuit de vier deelvragen kom ik uiteindelijk bij het beantwoorden van mijn hoofdvraag

5.1 Conclusie deelvraag 1

1. Welke oplossingsgerichte theorie heb ik nodig om tot een start van de interventie te kunnen komen?

De diverse oplossingsgerichte theorieën, die ik verwerkt heb in de interventie dragen elk op hun manier bij aan het bevorderen van zelfmanagement van gedrag door leerlingen. Uitgangspunt is iedere keer dat oplossingsgericht werken toegang biedt tot de mogelijkheden, krachtbronnen waarover de leerling nog altijd beschikt. (Caufman & Dijk, 2009)

Vooraf het starten met de schaalvraag biedt kansen. Door een cijfer als uitgangspunt te nemen zonder er een oordeel aan te koppelen, kan elke keer een klein stapje vooruit worden genomen. Wat ik heb gemerkt, tijdens de pilot fase, is de behoefte van de leerling om naast hun zelfstandig traject wel begeleid te willen worden op de schaalvraag. Dit maakt dat de schaal meer overwogen wordt ingevuld en daardoor een krachtiger uitgangspunt wordt.

Ik heb gezien, dat oplossingsgericht werken een andere manier van denken met zich meebrengt voor de leerlingen. Het denken in problemen, maakt plaats voor het denken in oplossingen en het handelen dat daar op volgt.

Na denken over de vraag: "waarom heb je gevochten?" wordt dan nadenken over de vraag: "hoe kan ik een gevecht voorkomen?"

5.2 Conclusie deelvraag 2

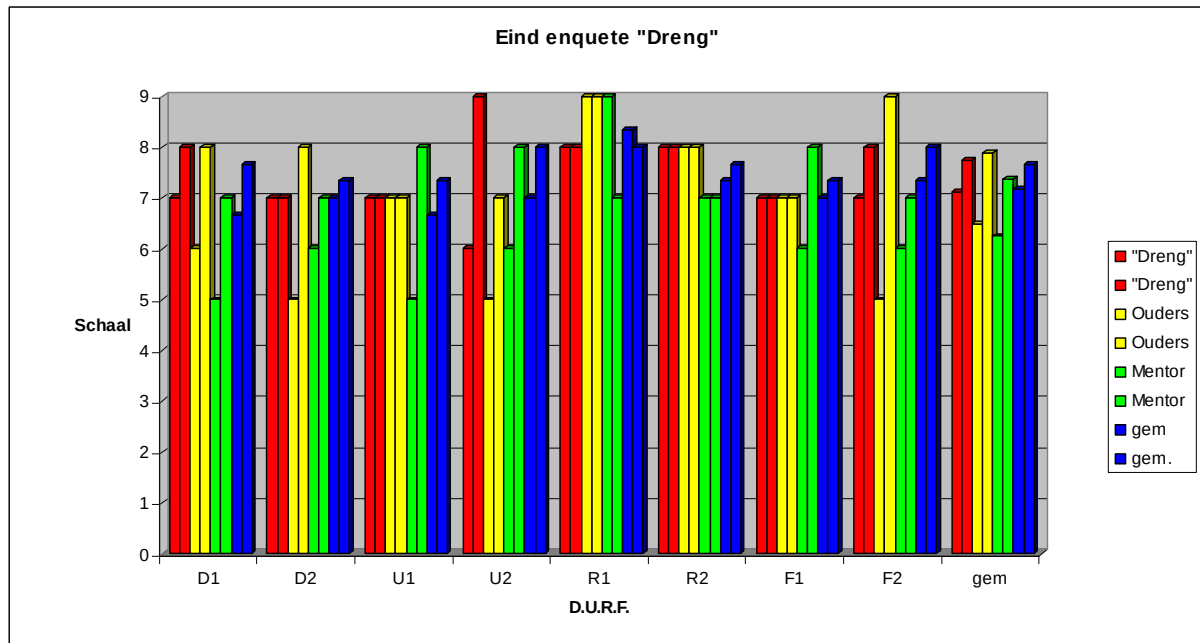
2. Welke vorm van zelfmanagement is geschikt voor VMBO-ers in de bovenbouw?

Leerlingen vinden het fijn om zelf de controle uit te oefenen op het proces. Daarbij moeten ze wel regelmatig aangemoedigd worden.

Het zelf organiseren van feedback is niet altijd gelukt. Hierin zal van tevoren een keuze gemaakt moeten worden, laten we het vrij of leggen we het op.

Als we letten op de ontwikkelingspsychologie en onderzoek naar zelfsturing, dan concludeer ik, dat zelfregulatie te hoog gegrepen is. Het is raadzaam om als docent een brug te slaan tussen het probleem en het gewenste doel zonder het doel van

4.5.6 Eind data “Dreng”

“Dreng”: Wil meer zelf gaan doen.

Ouders: Zien positief resultaat bij uitvoering en willen dit verder aanmoedigen.

Mentor: Ziet graag meer initiatief in het oppakken van de doelen.

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van “Dreng”:

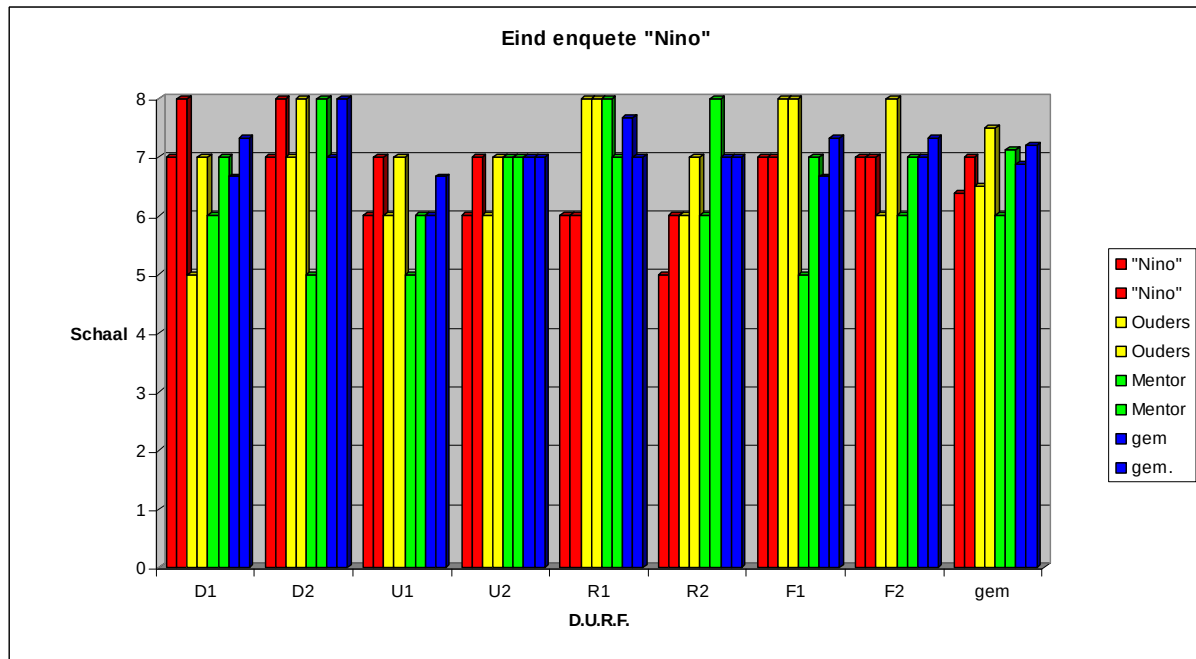
- D. “Dreng” begint zijn eigen doelen stellen.
- U. “Dreng” kan de doelen ook zelf uitvoeren.
- R. “Dreng” wordt reflectie moe.
- F. “Dreng” heeft ervaren dat zelfstandig werken leuk kan zijn.

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Dreng” is gegroeid in het zelfstandig stellen van doelen. De uitvoering gaat hem goed af. De reflectie wordt hem soms allemaal te overbodig. Het zelfstandig behalen van resultaten geeft hem een drive.

4.5.5 Eind data “Niño”

“Niño”: Het krijgen van feedback is een uitdaging
 Ouders: “Niño” kan zijn reflectie nog wel verbeteren
 Mentor: De uitvoering van de doelen is wel verbeterd, maar verdient de aandacht

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van “Niño”:

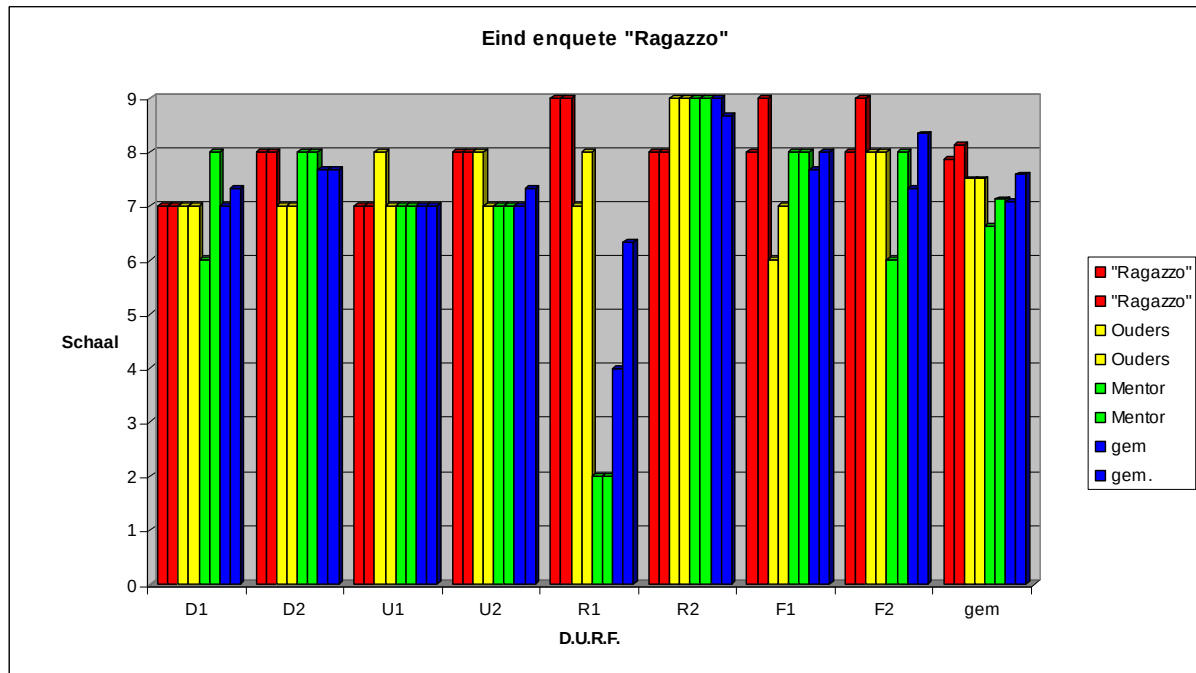
- D. “Niño” kan doelen benoemen
- U. “Niño” heeft nog moeite om doelen te vertalen in concreet gedrag
- R. “Niño” staat open voor feedback en regelt dit zelf
- F. “Niño” ziet zijn kansen voor een feestje

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Niño” is gegroeid in het vinden van eigen doelen. Hierdoor is in de klas een positief klimaat ontstaan, wat hem helpt om zijn nieuwe gedrag te bekrachtigen.

4.5.4 Eind data “Ragazzo”

“Ragazzo”: Wil meer doelen om te behalen.

Ouders: Vinden het belangrijk, dat “Ragazzo” toekomstplannen maakt.

Mentor: “Ragazzo” zal zijn communicatie moeten blijven verbeteren.

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van “Ragazzo”:

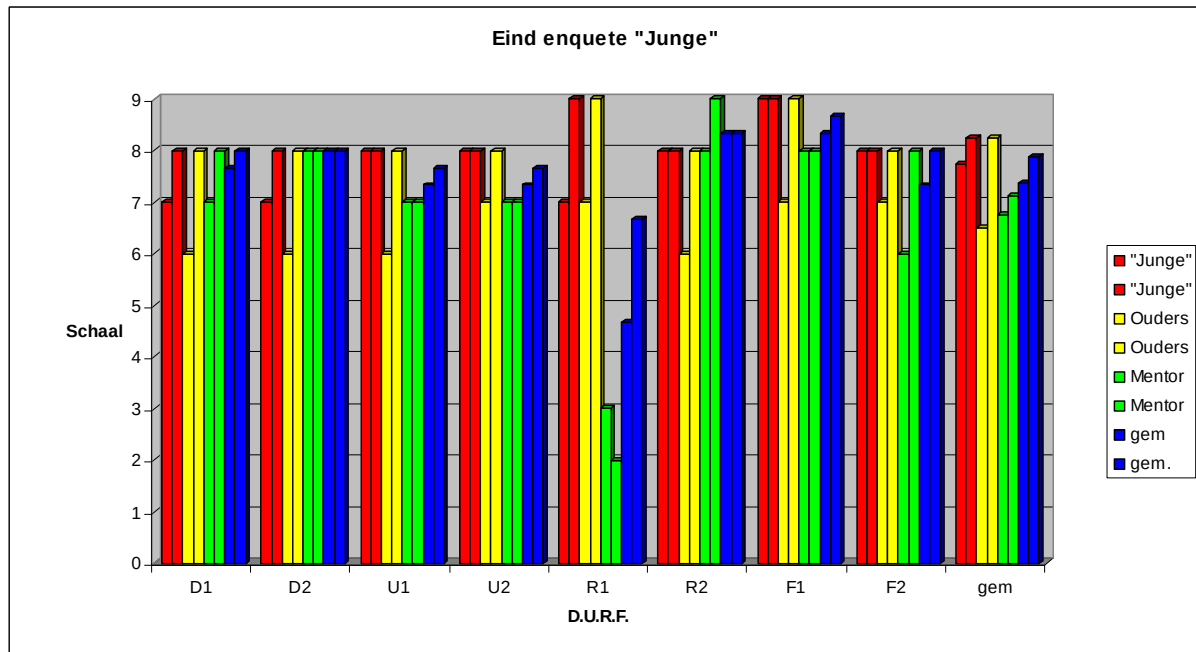
- D. “Ragazzo” zoekt naar uitdagingen
- U. “Ragazzo” zet zich altijd goed in
- R. “Ragazzo” heeft feedback goed georganiseerd
- F. “Ragazzo” kan zijn gedrag goed bekrachtigen

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

De inzet van “Ragazzo” was al goed en is door de interventie versterkt door het vermogen om te reflecteren te ontwikkelen. “Ragazzo” heeft meer plezier op school gekregen, omdat hij bewuster om feedback vraagt.

4.5.3 Eind data “Junge”

“Junge”: Wil zich verder verdiepen in verbeterdoelen.
 Ouders: Willen totale interventie continueren.
 Mentor: Wil meer werken aan de reflectie op basis van concrete feiten i.p.v. gevoel

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van “Junge”:

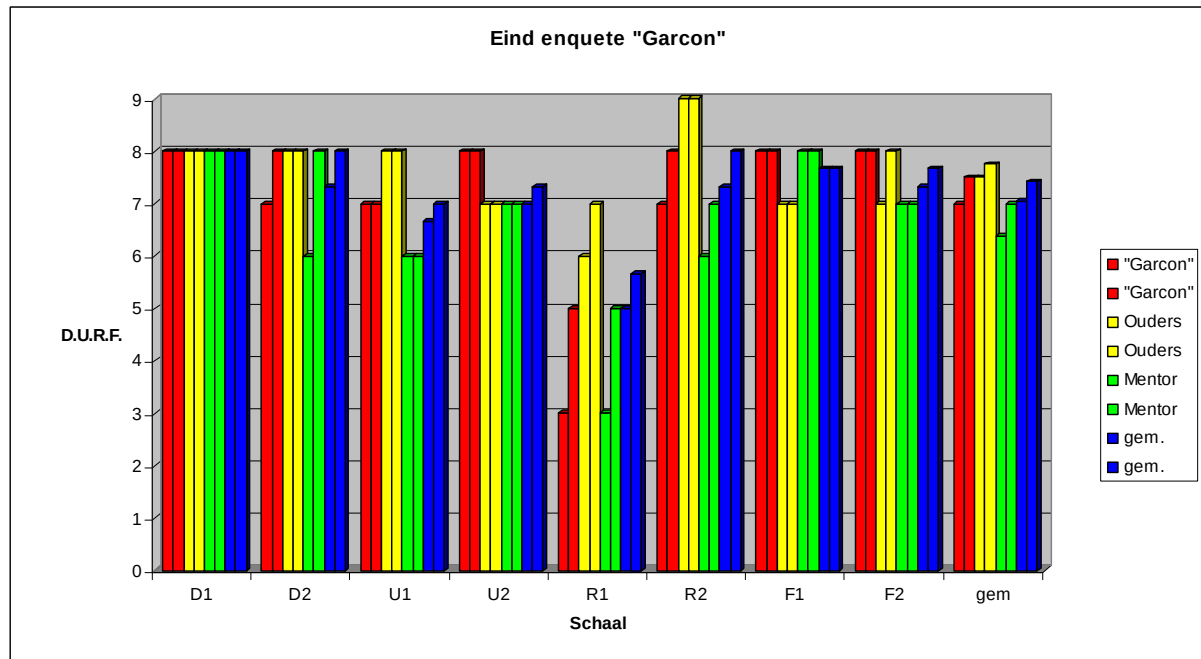
- D. “Junge” kiest bewuster zijn doelen.
- U. “Junge” wijzigt zijn aanpak niet
- R. “Junge” reflecteert vooral thuis
- F. “Junge” bekrachtigt zijn gedrag concreet

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Junge” heeft de interventie vooral gezien als middel om doelen te realiseren. Zijn vermogen om zelf feestjes te organiseren is toegenomen. Reflecteren heeft zijn groei sterk bevorderd.

4.5.2 Eind data "Garçon"

"Garçon": Geeft aan dat reflectie is verbeterd

Ouders: Merken weinig verandering

Mentor: Ziet groei in het ontvangen van feedback. Dit helpt "Garçon" keuzes te maken.

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van "Garçon":

- D. "Garçon" kiest doelen die bij hem passen
- U. "Garçon" lijkt niet anders te doen dan anders
- R. "Garçon" reflecteert meer en staat meer open voor feedback
- F. "Garçon" lijkt zijn gedrag meer te waarderen

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

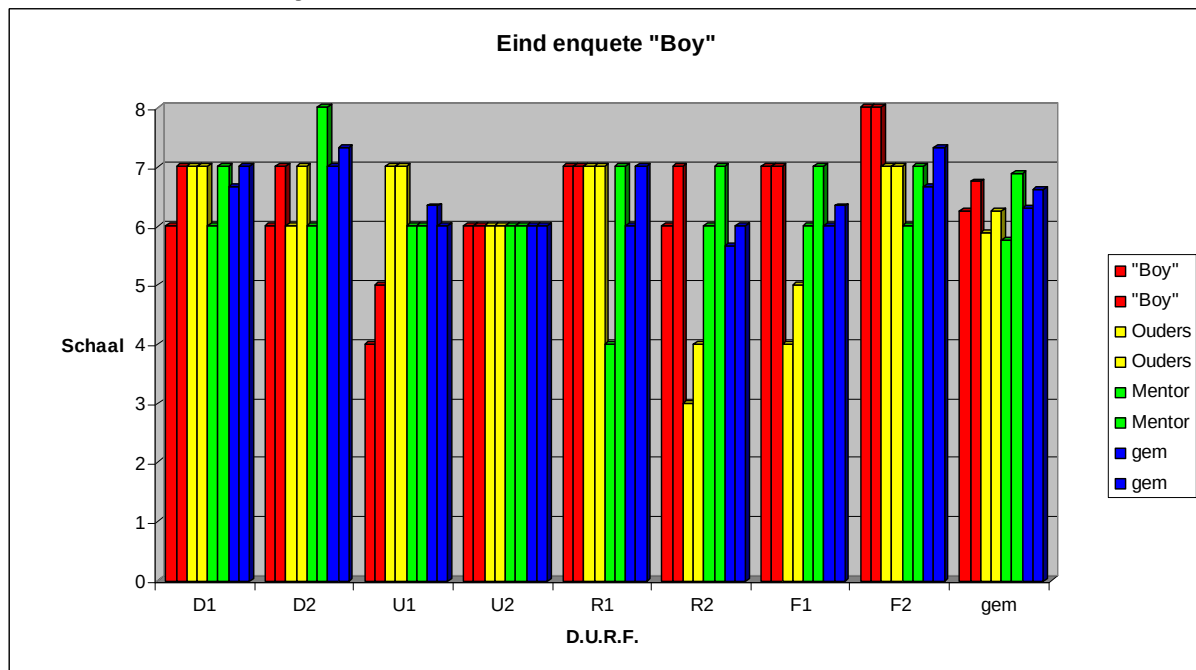
"Garçon" is tijdens de pilotfase gegroeid in het reflecteren op zijn eigen gedrag en kan zijn feedback goed organiseren. Geeft aan dat hij niet veel anders doet, kan de D.U.R.F. stappen wel benoemen.

4.5 Eind enquête

Na het uitvoeren van de interventie heb ik een eindenquête afgenomen, die per stap twee vragen omvat, zie bijlage 8-10. Deze data heb ik naast de startenquête geplaatst.

4. Hoe leg ik en/of de leerling vorderingen in gedrag vast?

4.5.1 Eind data "Boy"

"Boy": Geeft aan minder moeite te hebben met feedback.

Ouders: Kunnen beter praten met "Boy" over zijn gedrag

Mentor: Ziet groei in het ontvangen van feedback. Blijft wel aandachtspunt

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de eind situatie van "Boy":

- D. "Boy" kan zijn doelen scherper stellen
- U. "Boy" herkent zijn eigen gedrag beter
- R. "Boy" heeft feedback georganiseerd
- F. De motivatie ligt hoger

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

"Boy" is beter in staan om feedback te organiseren, waardoor hij ook vordert op de overige gebieden.

goed verlopen. Juist het behalen van doelen geeft aanleiding tot het meer doen van hetzelfde en zet de cyclus opnieuw in beweging of met een ander doel.

Mentor

Tussentijds heeft de mentor aangegeven, dat de leerlingen zich anders gedragen. De leerlingen zijn rustiger, actiever en bewuster bezig met hun gedrag. Dit uit zich ook op cognitief gebied. Verder zijn meldingen vanuit het straflokaal terug gelopen.

Tevens geeft de mentor aan dat de stappen een houvast geven om ook tijdens de praktijklessen te gebruiken. Door als docent hierop op in te steken kan de interventie worden verdiept.

Ouders

Ouders zijn positief over de opzet van de interventie. Een aantal zouden dit als handvat voor thuis willen gebruiken. Dit heb ik voor de toekomst genoteerd.

Ouders merken dat het organiseren van “een feestje” gespreksstof oplevert. De vraag “waar doe je het voor?” komt sinds die tijd vaker ter sprake.

Ik zelf

Als toekomstig gedragsspecialist heb ik geprobeerd steeds “one step behind” de leerling te blijven. De enthousiasme van de leerlingen en de hoeveelheid indrukken hebben me bijna overstelp. Ik heb gemerkt, dat er regelmatig beroep op me werd gedaan tot ondersteuning. Deze ondersteuning kan alleen gegeven worden, als men ter zake kundig is, deze ontdekking heeft me gemotiveerd om door te gaan.

DURF JIJ HET
IK DURF ALLES
IK DOE AAN DURF (2)
IK D.U.R.F. EN JIJ? (1)
WAT IS Jouw DOEL
IK D.U.R.FEEST
IK HEB LEF
POSITIEVE INZET
IK DURF
DOELEN-UITVOEREN-REFLECTIE-FEEST
WAAROM ZOU IK HET NIET DURVEN
IK DURF WEL
DURF = WILLEN
DURF=DOEN
DURF=KIEZEN
DURF = EEN KEUZE
DURF = DOELENSTELLEN
WWW.DURFSMURF.NL (3)
ZELFMANAGEMENT DOOR DURF
GROEIEN MET DURF
DURF - IK DOE MEE

Mede door de trigger is de betrokkenheid met thuis bij diverse leerlingen toegenomen. Drie leerlingen hebben het boekje mee naar huis genomen, omdat ze dit leuk vonden of omdat ouders hiernaar hebben gevraagd. Volgens ouders vertellen de meeste leerlingen thuis doorgaans weinig tot niets.

4.4.5 R. Reflectie en feedback

Met een schaalvraag wordt naar de afgelopen periode gekeken. Leerlingen vinden het moeilijk om hun eigen gedrag te benoemen. Ook vinden ze het moeilijk iemand anders uit te kiezen voor feedback. Ik heb ervoor gekozen, dit zelf te doen en door oplossingsgerichte gesprekstechnieken reflectie aan te leren.

4.4.6 F. Feest

Het organiseren van hun eigen feestje heeft eigenlijk geen problemen opgeleverd. Wel zijn er ideeën voor de toekomst aangereikt. Als school kunnen we bij opvallende prestaties ook zorgen voor opvallende beloningen om zo goed gedrag te bekrachtigen en te belonen.

4.4.7 Resultaten Pilot fase

Leerlingen

Met de leerlingen heb ik diverse malen het traject doorlopen. Opvallend is het gemak waarop ze uiteindelijk hun doelen kiezen, wanneer ze weten waaruit gekozen kan of moet worden. Met de uitvoering gaan ze praktisch aan de slag, waarbij monitoren tijdens de uitvoering in het begin niet goed verliep. De leerlingen weigerden met het boek op pad te gaan. Na het aanbieden van de trigger heeft het de volle aandacht gekregen. Bij het reflecteren op de behaalde resultaten moet worden gestuurd, leerlingen kunnen dit moeilijk onder woorden brengen. Het bekrachtigen door het organiseren van hun eigen feestje is na een aanmoediging

4.4 Pilot fase “IK D.U.R.F.!”

Met de gegevens uit de enquête, de open vragen en de data uit theoretische onderbouwing heb ik het werkboek “Ik D.U.R.F.!” ontwikkeld, zie bijlage 6. Hierin zijn de diverse oplossingsgerichte strategieën verwerkt en heeft zelfregulatie vorm gekregen. In de pilotfase heb ik de rol van betrokken onderzoeker vervuld, dat betekent dat ik medebeïnvloedend ben geweest (Eijnatten, 1988). Tijdens de pilot fase heb ik het antwoord gekregen op deelvraag 3

3. Wat heeft de leerling nodig om zelfstandig te werken aan zijn gedrag?

4.4.1 Introductiefilm

Om de leerlingen kennis te laten maken met zelfmanagement van gedrag heb ik eerst een introductiefilm gemaakt. Het doel is het leggen van een basiskennis ten aanzien van de interventie. Ik heb de introductie direct verbeterd met het maken van een kijkvragenlijst, zie bijlage 4, en heb deze actie dezelfde dag nog opnieuw uitgevoerd. Deze resultaten heb ik in de start data verwerkt.

4.4.2 Werkboek “IK D.U.R.F.!”

Ik heb een werkboek gemaakt waarin diverse oplossingsgerichte technieken zijn verwerkt, waarmee de leerling een methode krijgt aangereikt, waarmee hij zelf kan werken aan zijn gedrag.

Na elk doel heb ik aan de leerlingen gevraagd wat moeilijk of makkelijk is, zie bijlage 7. Op basis van deze gegevens heb ik aanpassingen gemaakt in het werkboek.

4.4.3 D. Doelen stellen

De leerling kan met een aangereikt doel starten, maar ook zelf een doel stellen en deze verder ontwikkelen. De eerste wijziging in het werkboek heb ik gemaakt na het opstarten van het eerste doel. Doelen bepalen blijkt niet eenvoudig te zijn. We hebben een aantal doelen benoemd en concreet uitgewerkt. Deze doelen zijn omschreven en toegevoegd achter de registratieformulieren.

4.4.4 U. Uitvoering

De doelgroep die ik gekozen heb, heeft me wat voor blok gezet tijdens de uitvoering. De leerlingen weigerden het werkboek te gebruiken in de andere lessen. Ik heb hier direct op gereageerd door ze een trigger, zie bijlage 5, mee te geven.

De eerste trigger was een lege dobbelsteen. Deze dobbelsteen was niet goed gekozen, omdat er een aantal leerlingen vrij snel mee ging voetballen. Toch heeft de helft van de leerlingen de dobbelsteen een eigen plek gegeven.

Na twee dagen heb ik lege polsbandjes besteld. Deze vielen goed in de smaak. Ik heb er dezelfde opdracht aan gekoppeld als aan de dobbelstenen en hun een slagzin laten verzinnen. Gaande het onderzoek hebben we deze slagzinnen verzameld en middels een stemming de leukste besteld.

4.3 Interventie ontwikkeling “IK D.U.R.F.!”

Het doel van de interventie ontwikkeling is groeien in zelfmanagement van gedrag. Om tot ontwikkeling te komen heb ik eerst mijn eerste twee deelvragen beantwoord van uit de theorie.

4.3.1 Data uit de theorie voor deelvraag 1

1. Welke oplossingsgerichte theorie heb ik nodig om tot een start van de interventie te kunnen komen?

Aan de hand van literatuuronderzoek heb ik de volgende punten verwerkt in mijn interventie: (Cauffman & Dijk, 2009)

- * Wolk
- * Schaalvraag
- * Elementen uit de 7 stappendans
- * Supporters verwerven
- * Plannen maken om te vieren

4.3.2 Data uit de theorie voor deelvraag 2

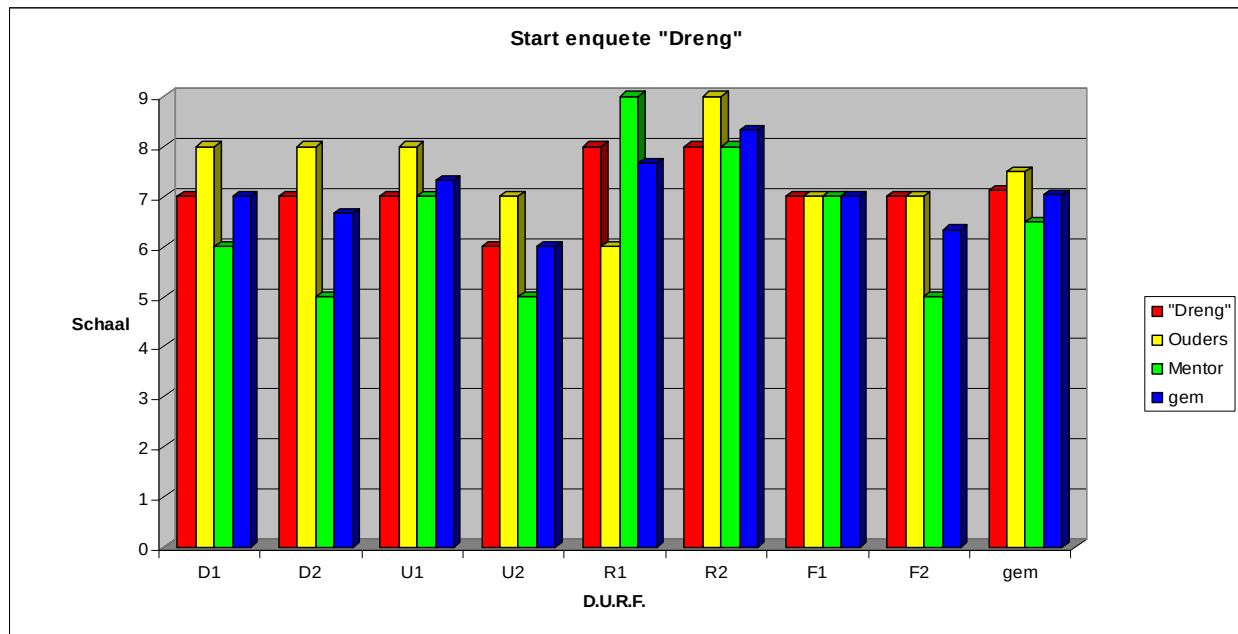
2. Welke vorm van zelfmanagement is geschikt voor VMBO-ers in de bovenbouw?

In mijn literatuuronderzoek heb ik aandacht besteed aan de ontwikkelingspsychologie van een 15/16 jarige. De vraag: “Wie ben ik” staat centraal. Juist in deze periode ontdekt de 15/16 jarige zijn uniciteit. In de interventie heb ik dit een plek gegeven in het zelf organiseren van feedback.

Wat betreft het beheersen van je eigen gedachten, je eigen gevoelens en je eigen overtuigingen, heb ik een keuze gemaakt voor zelfregulatie. Dit betekent dat de kaders vast staan en de leerling hierin op onderdelen zelf het proces kan beïnvloeden.

4.2.6 Start data “Dreng”

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de schaalvragen uit de enquête

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

“Dreng”: Geeft aan moeite te hebben met reflectie.
Ouders: Willen dat “Dreng” zelf meer gaat doen.
Mentor: Wil dat “Dreng” meer gaat doen na reflectie op eigen handelen.

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Eigen keuzes maken
- Uitdaging

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van “Dreng”:

- D. “Dreng” kiest zelf geen doelen
- U. “Dreng” kan niet zelfstandig werken aan gedrag
- R. “Dreng” kan zijn gedrag over zien en feedback plaatsen
- F. “Dreng” weet niet waar hij voor werkt

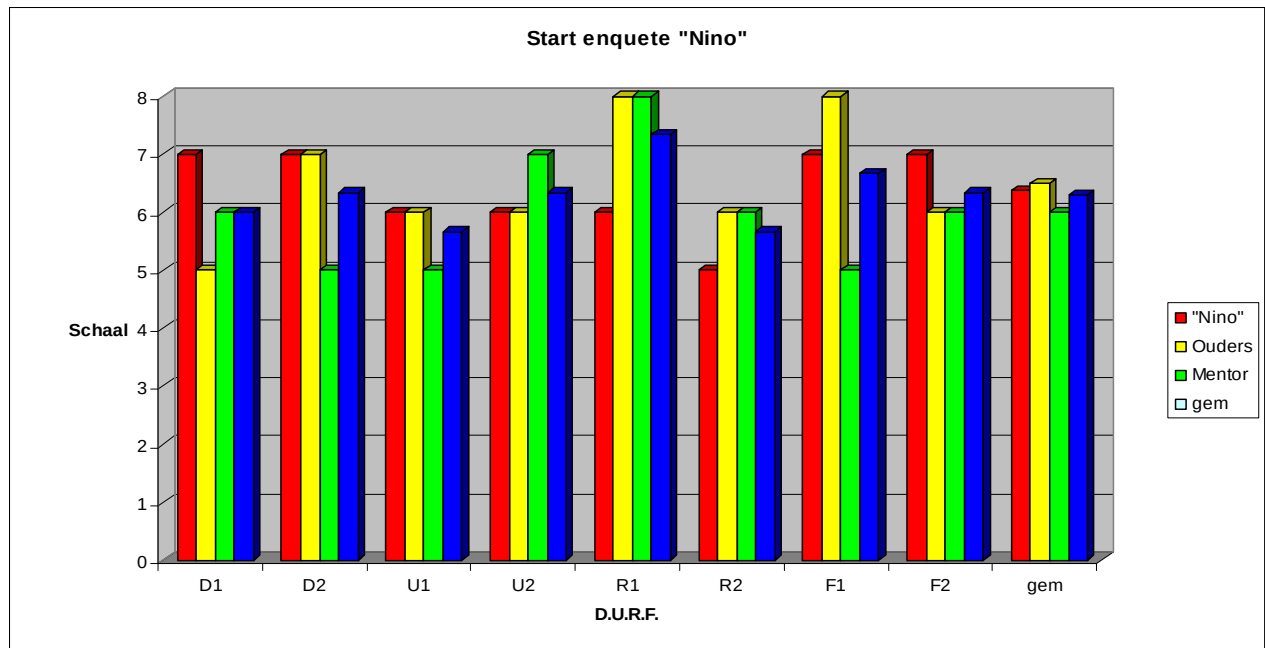
Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Dreng” moet werken aan het stellen van eigen doelen. Door zelf zijn uitvoering te organiseren kan hij groeien. Dit zal ook zijn eigen waardering doen toe nemen.

4.2.5 Start data “Niño”

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de schaalvragen uit de enquête

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

“Niño”: Vindt het moeilijk om het juiste gedrag te vertonen.

Ouders: Willen graag dat “Niño” eerlijker wordt.

Mentor: Vindt dat “Niño” doelen en uitvoering beter op elkaar moet afstemmen.

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Uitdaging
- Feest

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van “Niño”:

- D. “Niño” vindt het moeilijk om doelen te stellen
- U. “Niño” vindt het lastig om doelen goed uit te voeren
- R. “Niño” ziet wat goed is en wat beter kan. Feedback ontvangen is lastig.
- F. “Niño” kan goed gedrag bekrachtigen en volhouden

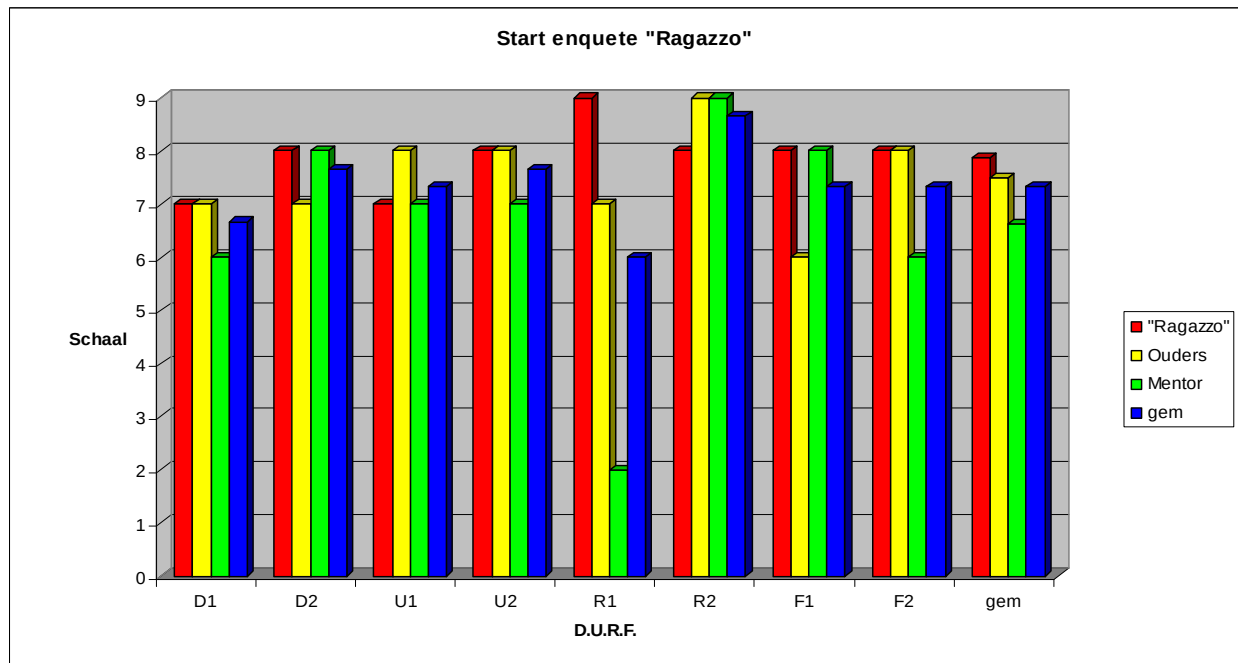
Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Niño” overziet zijn handelen en weet wat hij er aan kan doen. Het in de praktijk brengen hiervan is moeilijk, omdat hij moeite heeft met feedback. Als het dan toch lukt, is hij daar erg blij mee.

4.2.4 Start data “Ragazzo”

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de schaalvragen uit de enquête

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

“Ragazzo”: Vindt zelf een doel kiezen moeilijk.

Ouders: Zien graag dat “Ragazzo” plezier heeft en zelfwaardering ontwikkelt.

Mentor: Zou “Ragazzo” wat kritischer willen maken.

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Kiezen
- Reflectie

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van “Ragazzo”:

- D. “Ragazzo” kan zich moeilijk zetten tot handelen
- U. Als “Ragazzo” weet wat hij wil, dan kan hij het
- R. “Ragazzo” is te snel tevreden, maar doet wel wat met feedback
- F. “Ragazzo” voelt zich gewaardeerd

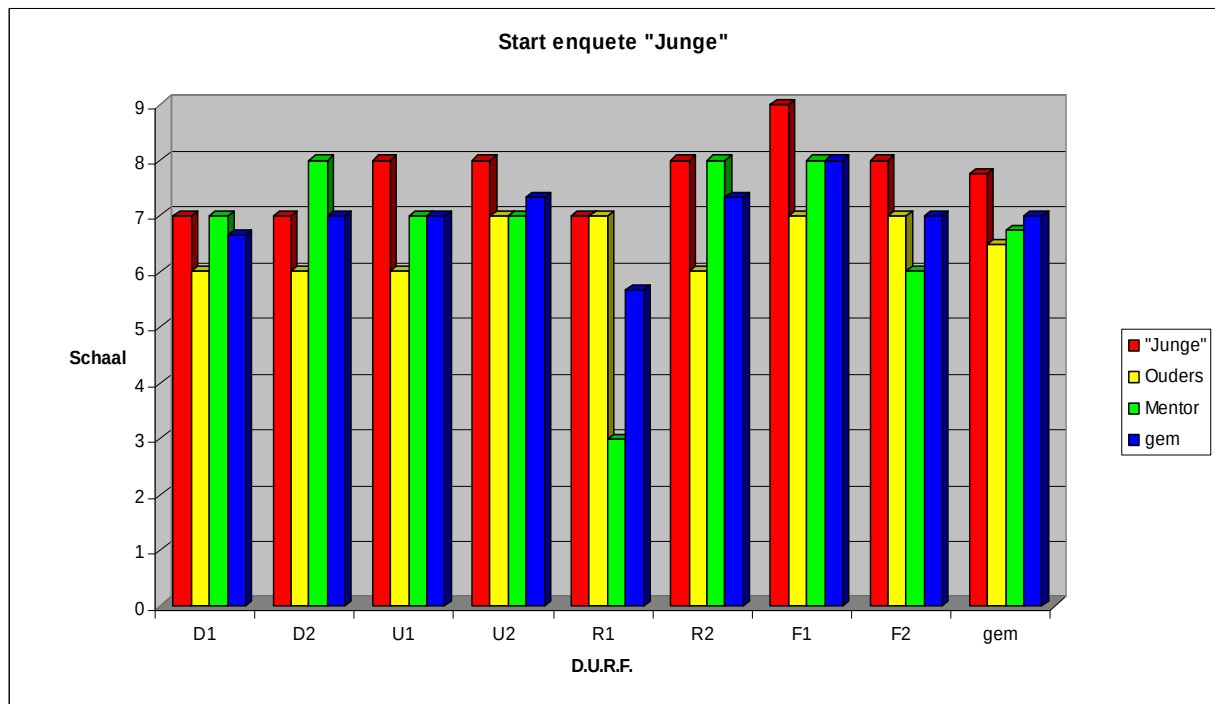
Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Ragazzo” heeft hulp nodig bij het stellen van doelen. Hij gaat enthousiast aan de slag tot het resultaat is behaald. Kan daarna moeilijk zeggen waarom het resultaat voldoende is en laat zich dat vertellen door anderen. “Ragazzo” is blij met behaalde resultaten.

4.2.3 Start data “Junge”

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de schaalvragen uit de enquête

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

“Junge”: Geeft aan dat hij zelf doelen formuleren lastig vindt.
Ouders: Willen zien graag wat meer resultaat bij de uitvoering van opdrachten
Mentor: Wil dat hij kritischer wordt op zijn beroepshouding

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Doelen
- Reflecteren

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van “Junge”:

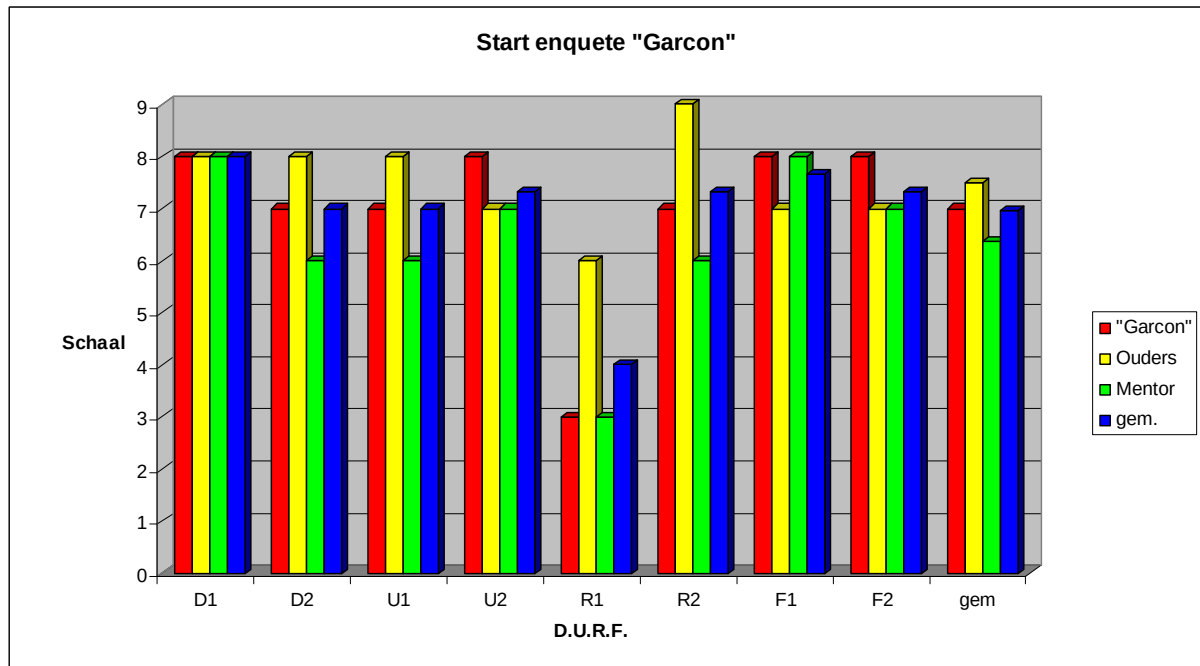
- D. “Junge” heeft moeite zelf doelen te bepalen
- U. “Junge” maakt werk van zijn uitvoering
- R. “Junge” overziet zijn handelen niet
- F. “Junge” weet wat hij wil

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Junge” is met hulp in staat doelen te stellen en uit te voeren. Reflecteren op eigen handelen vindt hij moeilijk, daarbij helpt feedback “Junge” verder. Het bekrachtigen van zijn gedrag kan hij wel organiseren.

4.2.2 Start data “Garçon”

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

“Garçon”: Geeft aan moeite te hebben met reflecteren.
Ouders: Willen graag dat “Garçon” zelfverzekerd wordt.
Mentor: “Garçon” kan eigen handelen niet sturen.

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Zelf Kiezen
- Reflecteren

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van “Garçon”:

- D. “Garçon” kan doelen formuleren
- U. “Garçon” kan heldere doelen uitvoeren
- R. “Garçon” kan zichzelf niet sturen
- F. “Garçon” weet waar hij het voor doet

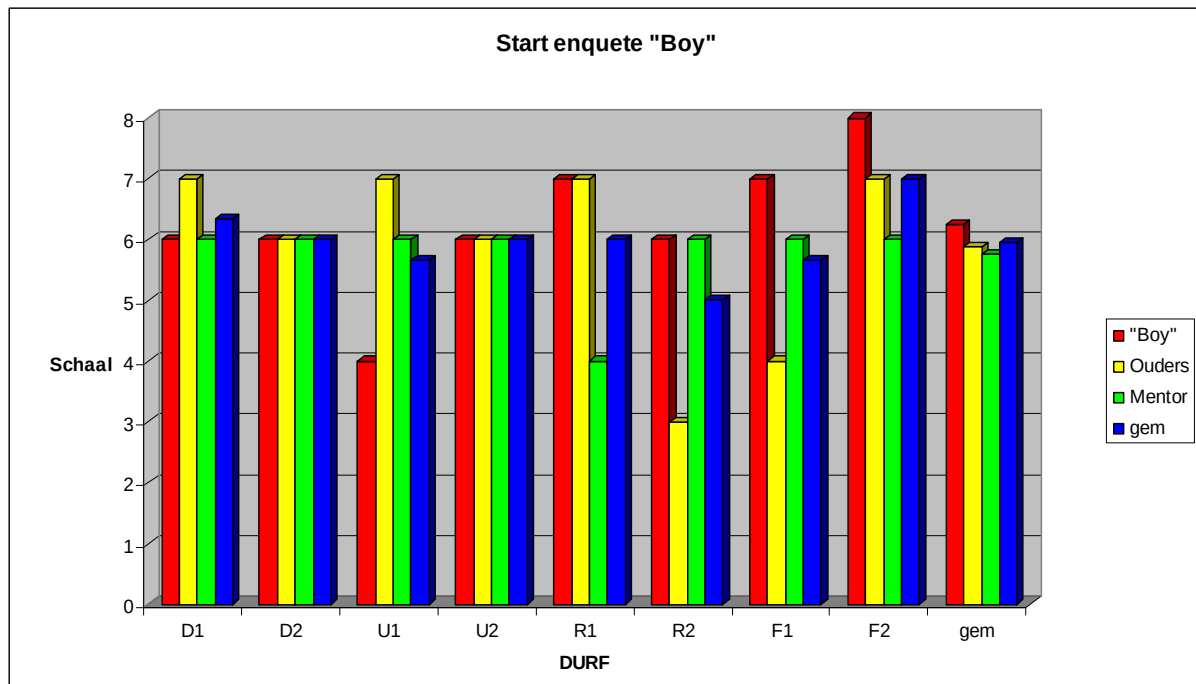
Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

“Garçon” weet wat hij kan doen en dit lukt hem ook. “Garçon” vindt het moeilijk om te bepalen of hij het goed doet. Hij vindt het fijn om geholpen te worden. “Garçon” kan benoemen waar hij het voor doet.

4.2.1 Start data "Boy"

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de schaalvragen uit de enquête

Uit de openvragen is het belangrijkste aandachtspunt gehaald:

"Boy": Geeft aan moeite te hebben met het ontvangen van feedback
Ouders: Willen graag dat "Boy" zelf meer reflecteert op zijn houding
Mentor: Zou graag zien dat "Boy" zijn zelfreflectie verder ontwikkelt.

Kijkvraag tijdens de introductiefilm levert de volgende steekwoorden op.

- Zelf Kiezen
- Doelen
- Reflecteren

Analyse

Uit de data haal ik de volgende analyses wat betreft de start situatie van "Boy":

- D. "Boy" heeft geen problemen met het stellen van doelen
- U. "Boy" kan pas uitvoeren als hij weet waar hij aan moet werken
- R. Feedback organiseren is moeilijk
- F. "Boy" heeft het naar zijn zin

Interpretatie

Op basis van de analyses interpreteer ik het volgende:

Als "Boy" weet wat hij moet doen, dan lukt hem ook. Hij werkt alleen hard als hij zicht heeft op zijn doelen. Op het moment dat hij feedback krijgt, wordt het moeilijker. Toch heeft hij geen moeite om zichzelf te waarderen.

moment. Belangrijk is om te beseffen, dat we data van leerlingen niet onderling kunnen vergelijken.

De interpretatie van de data heb ik mede opgesteld met wat we weten over de invloeden van het ecologische model van de leerlingen. (Jeninga & Meersbergen, 2010)

4. Data verzameling, analyse en interpretatie

Inleiding

Na het kennisideaal en de methodologie te hebben beschreven, heb ik deze kennis in de praktijk toegepast middels een regulatieve cyclus. In paragraaf 4.1 heb ik de term zelfmanagement van gedrag geïntroduceerd bij zes leerlingen. In Paragraaf 4.2 heb ik de start enquête opgenomen. In Paragraaf 4.3 heb ik de interventie “IK D.U.R.F.!” ontwikkeld. Vervolgens ben ik in paragraaf 4.4 actief aan de slag gegaan met het eerste ontwerp van de interventie “Ik D.U.R.F.”. Uiteindelijk in paragraaf 4.5 na een periode van gewoon doen en aanpassen, heb ik het proces afgesloten met een eind enquête.

4.1 Introductie zelfmanagement van gedrag

Om het onderzoek te kunnen starten heb ik de leerlingen kennis laten maken met de term zelfmanagement van gedrag. In een kort introductiefilmpje hebben ze de intentie van de interventie “IK D.U.R.F.!” eigen gemaakt.

Dit staat voor de volgende DURF stappen in het zelf organiseren van:

Stap 1. Doelen

Om tot inzicht te komen stel ik vragen, die inzicht geven in het vermogen van de leerling om te monitoren.

Stap 2. Uitvoering

Twee vragen stel ik om het inzicht te bepalen hoe een leerling dit kan noteren.

Stap 3. Reflectie en feedback

Hier meet ik in hoeverre ze zicht hebben op zichzelf en hoe een ander daar aan bijdraagt.

Stap 4. Feestjes

In deze stap meet ik of een leerling weet waarom hij positief bezig is met zijn gedrag.

Deze stappen zijn vertaald aan de hand van de inhoud die aangereikt is door de methode: “Goed Gedrag Kun Je Leren”. (Golly & Sprague, 2009)

4.2 Start enquête

Om verandering te kunnen meten heb ik een start enquête, zie bijlage 1-3, uitgevoerd die per bovengenoemde stap twee vragen omvat. Op deze manier krijg ik inzicht in de mogelijke knelpunten tijdens het onderzoek, zodat ik daar extra aandacht aan kan geven tijdens de ontwikkeling van mijn interventie en met deze data kan ik na de eindenquête een vergelijking maken.

De interventie heb ik ook toegelicht aan ouders en de mentor. Aan hen heb ik middels een openvraag gevraagd op welk onderdeel van de interventie het meest te ontwikkelen valt door de leerling.

Met behulp van bijlage 4 heb ik kijkvragen gesteld tijdens de introductie. Deze kernwoorden heb ik meegenomen als ondersteunende data.

De validiteit van de data is laag, omdat ik gebruik maak van de schaalvraag, deze is niet geijkt. Het gebruiken van de schaalvraag is voor iedere situatie en persoon anders. Wel geeft het per leerling een algemeen beeld van hun gedrag op dat

3. Volledigheid en selectiviteit:

In het onderzoek zal alle data worden gebruikt om tot een heldere afweging te komen. Dit zal ook zichtbaar zijn in het onderzoek. Een selectie maken is dan niet mogelijk.

4. Concurrentie en collegialiteit:

Binnen het onderzoek verwacht ik heldere en opbouwende kritiek van mijn medestudenten en overige betrokkenen. Uit respect voor elkaar voel ik me geroepen om hierin zelf een adequate en waardevolle bijdrage te leveren. In deze betrokkenheid staat na kwaliteit bemoediging bovenaan.

5. Publiceren, auteurschap en geheimhouding:

Na het afronden van het meesterstuk is het beschikbaar voor publicatie. Als eigenaar van het meesterstuk zal ik toestemming geven voor de context waarin dit zal gebeuren.

6. Onderzoek en opdracht:

De opdracht is door mijzelf ingebracht en zal na goedkeuring door de directie van het "Meerwaarde College" worden uitgevoerd.

3.6 Triangulatie

In dit ontwerpgericht onderzoek wordt belang gehecht aan de drie invalshoeken op het gedrag. De leerling, hun ouders en de mentor krijgen een rol in het onderzoek. Daarnaast zal ik als toekomstig gedragsspecialist het traject blijven volgen en waar nodig aanpassingen doen.

3.7 Critical Friends

Mijn critical friends tijdens dit onderzoek zijn:

Vier medestudenten en een lid van de directie.

Zij hebben mij door hun frisse vragen en tactvolle kritiek vaak verder geholpen. Ook heb ik dit stuk door collega en directie laten doorlezen. Tijdens het onderzoek is het plan gerezen om op school een gedragsspecialist in te zetten. Begeleiding op zelfmanagement van gedrag zou dan een uitgangspunt kunnen zijn.

3.8 Tijdpad

Datum	Wat	Betrokkenen
September 2011	Komen tot onderzoeksvraag	Student
November 2011	Opstellen onderzoeksplan	Student
December 2011	Literatuurstudie	Student
Februari 2012	Theoretische onderbouwing en onderzoeksmethode	Student
April/mei 2012	Data verzameling	Student, leerlingen, ouders en school
Mei 2012	Data verwerking	Student
Juni 2012	Verwerking vraag, onderzoek en opbrengsten	Student
Juni 2012	Opleveren meesterstuk	Allen

2. Bij wie: In dit onderzoek zal zowel bij de leerlingen, de ouders als de mentor data worden verzameld. In dit onderzoek wil ik starten in een VMBO klas met 6 basis leerlingen.
3. Frequentie: De start- en eind enquête zullen eenmaal worden uitgevoerd. In de ontwerpfase wil ik werken middels een actiegerichte methodiek, waarbij ik wekelijks meerdere gesprekken voer met de leerlingen, waarbij ik de cyclus herhaal of opnieuw begin met een ander doel.
4. Situatie: Deze manier van werken door de leerling zal een kunstmatig karakter hebben bij de introductie van de methode. Omdat ik uit ga van het KISS principe zal de leerling al snel weer overgaan naar een natuurlijke situatie.

3.3 De onderzoeksgroep

In dit onderzoek heb ik gekozen voor klas “tech3b”. Deze klas bestaat uit zes jongens met diverse mogelijkheden en onmogelijkheden. Omdat ik deze jongens 16 uur in de week in de les heb, kan ik goed met ze samenwerken en veel met ze uitproberen. Ook zijn de jongens instaat om ongezouten kritiek te geven op wat niet werkt.

3.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Het uitvoeren van de enquêtes vraagt om aandacht van de betrokken. Om de betrouwbaarheid van de gegevens zo hoog mogelijk te krijgen wil ik betrokken partijen individueel de enquête afnemen.

De validiteit wil ik versterken door regelmatig tussentijds vragen te stellen aan de leerlingen tijdens de pilotfase. De uitkomst hiervan wordt eventueel direct verwerkt in de interventie waarmee de leerlingen werken, zodat ze de daaropvolgende week met een aangepaste interventie van start kunnen gaan.

3.5 Ethisch handelen

Wetenschappelijk wangedrag kan de kwaliteit en het maatschappelijk aanzien van wetenschapsbeoefening schaden. Bovenmatige druk tot presteren, blinde eerbij of streven naar materieel gewin kunnen onderzoekers in de verleiding brengen het niet zo nauw te nemen met algemeen aanvaarde regels. Vragen over wat wel en niet geoorloofd is bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek – ‘good scientific practice’ – zijn daarom belangrijk. (Heilbron, 2005)

1. Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog:

Tijdens mijn onderzoek zullen de betrokken partijen, leerlingen, ouders en de school op de hoogte worden gebracht van het te lopen traject en hun toestemming zal worden gevraagd. Alle gegevens zullen vertrouwelijk en betrouwbaar zijn. De gebruikte methodes zullen zo uitgewerkt zijn, dat deze nut hebben voor het onderzoek, maar niet psychisch zwaar belastend zijn. De naam van de school en de betrokken leerlingen zijn geanonimiseerd.

2. Zorgvuldigheid en nalatigheid:

Het onderzoek zal planmatig en consequent worden uitgevoerd en waar nodig zal beargumenteerd worden bijgestuurd.

In de praktijk ga ik werken aan de onderstaande vragen:

3. Wat heeft de leerling nodig om zelfstandig te werken aan zijn gedrag?

4. Hoe leg ik en/of de leerling vorderingen in gedrag vast?

Na data-analyse van de start enquête, de resultaten van de ontwikkelde en uitgevoerde interventie en de eind enquête kunnen conclusies worden getrokken in hoofdstuk 5.

Om tot meetbaar verschil te komen werk ik middels een interventie aan het gedrag.

De ontwerpfase waarin de leerling laat zien op welke manier hij werkt aan zelfmanagement van gedrag. Door middel van beproeving wil ik meerdere malen de zelfmanagement interventie inzetten en eventueel bijstellen

3.2 Data verzamelingmethode

Het verkrijgen van gegevens is onderverdeeld in de volgende fase:

1. Manier: Om tot een goed beeld te komen is het nodig om te meten op diverse momenten. Een start en een eind enquête zijn bedoeld om vooruitgang van het gedrag te meten. De theorie zal een handreiking geven om tot een ontwerp te komen.
- Probleemanalyse: Hierin wil ik middels een enquête inzicht krijgen in het startniveau van zelfmanagement van gedrag door leerlingen. Deze enquête richt zich zowel op de leerling, de ouders en de mentor.
- Ontwerpfase: Hiermee laat de leerling zien hoe hij werkt aan zelfmanagement van gedrag.
- Beproeving: Na het doorlopen van de ontwerpfase wil ik meerdere malen de zelfmanagement interventie inzetten en eventueel bijstellen.
- Kennisconstructie: Op basis van de resultaten zal een handreiking worden uitgewerkt, waarmee docenten in het mentoruur deze methode kunnen inzetten.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

Inleiding

“Hoe onderzoek ik”, staat centraal in dit hoofdstuk. Als praktijkdocent ligt het voor de hand om samen met de leerlingen en hun omgeving aan de slag te gaan. In 3.1 wordt de onderzoeksmethode uiteen gezet. In 3.2 staat beschreven op welke manier onderzoeksdata wordt verzameld en geanalyseerd. In 3.3 wordt de onderzoeksgroep beschreven.

3.1 Ontwerpgericht onderzoek

Het doel van mijn ontwerpgericht onderzoek is te komen tot een handvat voor de leerling waarmee hij zelf, oplossingsgericht, zijn eigen gedrag kan sturen. Hierbij krijgt hij feedback van zijn directe omgeving.

Middels een ontwerpgericht onderzoek wil ik gestaag werken aan verbetering van de te ontwerpen interventies en komen tot een handreiking waarmee leerlingen kunnen werken aan zelfmanagement van het door hun gekozen gedrag. Concreet betekent dit een instructie op een zelfmanagementmethode en het uitvoeren van deze zelfmanagementmethode.

Binnen het ontwerpgericht onderzoek is reflectie het scharnier tussen de activiteiten en de behaalde resultaten (Harinck, 2009).

Als aan deze voorwaarde wordt voldaan, heb ik een antwoord op mijn onderzoeksvraag:

Met welke oplossingsgerichte interventie kan zelfmanagement van gedrag vorm gegeven worden voor en door vmbo basis leerlingen uit de bovenbouw.

Met behulp van mijn deelvragen wil ik mijn hoofdvraag uitwerken en beantwoorden.

De volgende vragen worden door de literatuur in hoofdstuk 2 beantwoord en gebruikt om de interventie tools te ontwikkelen.

- 1. Welke oplossingsgerichte theorie heb ik nodig om tot een start van de interventie te kunnen komen?**
- 2. Welke vorm van zelfmanagement is geschikt voor VMBO-ers in de bovenbouw?**

2.5 Wanneer is zelfmanagement een succes?

Het succes wordt bepaald door het rendement. Wanneer we dit in ons achterhoofd houden, dan moet de te ontwikkelen interventie aan de volgende voorwaarden voldoen. (Ratering, 2001)

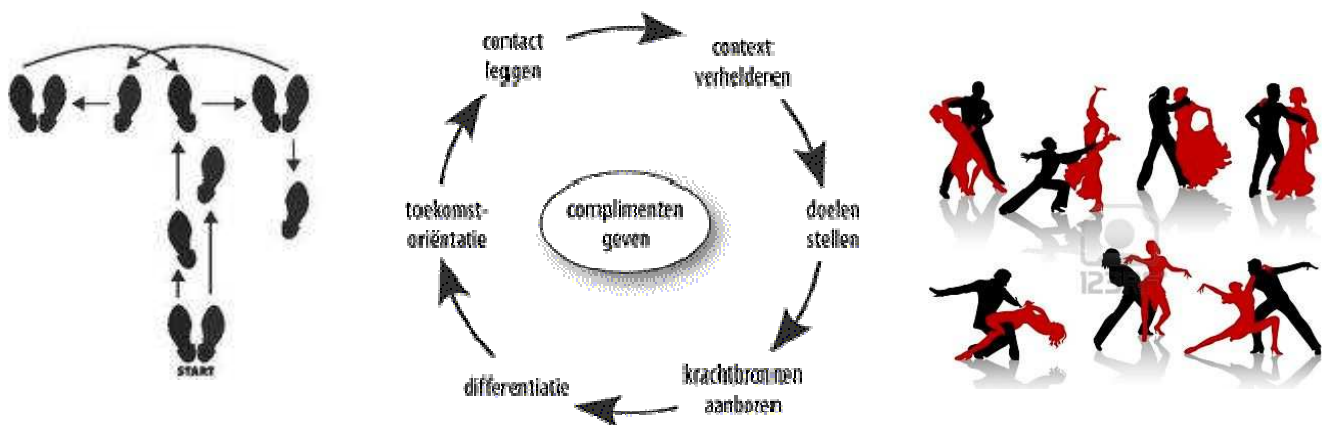
- KISS principe: Keep It Super Simple
- Procesgericht leren door ervaring
- Ontwikkelingsvragen centraal te stellen
- Mate waarin men elkaar respecteert en waardeert
- Inzet moet lonen

Leerlingen die hierna hun probleemgedrag niet kwijt raken, worden nog strenger aangepakt met het risico op `ontsnapping` in de vorm van meer probleemgedrag, terugtrekking en/of afnemende motivatie.

Leerlingen met onbewust te weinig zelfmanagement, zal dit aangeleerd moeten worden. Oplossingsgericht werken is een methode waarbij wordt uitgegaan van de aanwezige krachtbronnen van een leerling. (Jong & Berg, 2004) Er wordt gekeken naar aanwezig positief gedrag en er wordt gewerkt aan de vraag hoe dit uitgebouwd kan worden.

Waardevolle uitgangspunten worden omschreven in de 7 stappendans.

In deze stappen is de volgorde is niet belangrijk en de kans is groot dat de leerling er nu al een aantal gebruikt. De stap die je altijd als eerste gezet moet worden, is contact leggen, ofwel: wil je dansen? De situatie bepaald de volgende stap.

In de opstartfase zal een gesprek worden aangegaan met de leerling, hierin hebben we voor ogen een traject van zelfmanagement van gedrag in te gaan. Hierbij dient gelet te worden op de volgende factoren. (Jong & Berg, 2004)

- Motivatie
- Inzicht in behandelingsdoelen
- Taalkundige ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling
- Afhankelijkheid van omgevingsfactoren
- Kneedbaarheid van persoonlijkheid

Experimenteel zal naar een goede manier worden gezocht om een logboek te vormen (Furman, 2006)

3. Het eigen gedrag evalueren / feedback ontvangen

Het feedbackproces reduceert discrepanties tussen de gewenste toestand en de feitelijke toestand. (Luken, 2008)

In het proces van zelfregulatie van gedrag door leerlingen is het belangrijk, dat er regelmatig feedback wordt gegeven. Omdat de doelen vast staan binnen de gekozen vorm van zelfmanagement is het gedrag meetbaar.

Het is zinvol dat de leerling eerst zichzelf beoordeelt en de feedbackgever een aparte beoordeling invult. Waarna ze deze uitkomsten samen bespreken. Dit sluit aan op de huidige manier van praktijkopdrachten beoordelen.

Gericht werken aan gedrag kan ingezet worden als ontwikkelingsopdracht voor iedere leerling. In dit onderzoek wil ik een aantal doelen laten managen door de leerling. Eventueel kan uit een gedragscodelijst gekozen worden, of wordt een doel aangewezen, waaraan de leerling gaat werken. Het doel of anders gezegd het gewenst gedrag zal helder zijn voor de leerling, en voor degene die feedback gaat geven aan de leerling.

4. Het eigen gedrag bekrachtigen

Het moet lonen is een van de krachtigste drivers om aan gedrag te werken.

De leerling moet dit zelf benoemen en organiseren, zodat hij gemotiveerd blijft voor een volgende fase. Motivatie is een meesterstuk apart, daarom wordt dit niet te diep behandeld. In dit meesterstuk heb ik eerder gesteld dat het moet lonen om je best te doen. Waar de leerling het voor doet, bepalen ze zelf van te voren.

Door vooraf te plannen hoe ze het gaan vieren krijgt de leerling de boodschap dat het de vaardigheid kan leren. (Furman, 2006)

De kracht ligt in de persoonlijke betrokkenheid van het gehele proces. (Luken, 2010)

2.4 Oplossingsgericht werken

Leerlingen die problemen ontwikkelen herkennen we iedere keer weer als we steeds het volgende moeten vertellen:

- Wat ze moeten doen
- Hoe ze het moeten doen
- Wanneer ze het moeten doen
- Wanneer ze het niet moeten doen
- Wat ze goed doen
- Wat ze fout doen

2.3 Zelfmanagement

Zelfmanagement is het beheersen van je eigen gedachten, je eigen gevoelens en je eigen overtuigingen.

Binnen de ontwikkelingspsychologie is veel onderzoek gedaan in welke mate jongvolwassenen zichzelf kunnen zetten tot zelfmanagement. Op dit moment achten we deze groep hiertoe nauwelijks in staat, terwijl het belangrijk is dat zij dit vermogen ontwikkelen. (Luken, 2008)

Luc Stevens, pleiter van adaptief onderwijs stelt daar tegenover, dat iedere leerling de drie basisbehoeften, relatie, competentie en autonomie heeft. De kunst is de leerling uit te dagen hun competenties te vergroten en hen daarbij emotionele en didactische steun te geven. (Dijkstra, 2000)

Binnen zelfmanagement onderscheiden we twee processen:

- Zelfsturing is een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zelf, op basis van een eigen visie, kiest en herziet.
- Zelfregulatie is een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zelf, op basis van een eigen visie, kiest en herziet, waarbij de doelen al vast staan. Men mag (mee) beslissen over onderdelen in het leerproces en heeft een eigen verantwoordelijkheid in de aanpak en uitvoering, echter zonder de doelen ter discussie te kunnen of mogen stellen.

In mijn onderzoek heb ik gekozen voor zelfregulatie, omdat doelen vaak concreet benoemd worden of zelfs al vast staan.

Tevens heb ik er voor gekozen om de volgende vier stappen (Golly & Sprague, 2009) te volgen, nadat een te ontwikkelen doel is gekozen door de leerling:

1. Het eigen gedrag monitoren

Monitoren van eigen gedrag vraagt om het bewust beoordelen van eigen gedrag. Dit vraagt kennis van het gewenste gedrag en zicht op eigen gedrag.

Veel leerlingen zijn zich niet bewust van hun gedrag. Dit betekent dat de vraag: "hoe gaan we in de dagelijkse praktijk met gedrag om en waarom doen we dat zo?" door elke leerling weer anders wordt beantwoord. Ik ben van mening dat een leerling zich pas kan meten, als hij weet wat het gewenste gedrag is.

Dit kan door de leerling via een schaalvraag een cijfer te laten geven voor zijn gedrag en daarin te benoemen wat hier al in zit. (Cauffman & Dijk, 2009)

2. Het eigen gedrag noteren

Het noteren van gedrag vindt plaats aan de hand van merkbare veranderingen. Een externe stimulus moet de leerling helpen alert te blijven op zijn proces.

- Ego ontwikkeling volgens Loevinger

Hier wordt de bril waarmee wij naar onszelf en anderen in sociale interacties en relaties kijken onderzocht.

Doormiddel van Zinnen Aanvul Testen wordt een beeld geschapen van het stadium waarin iemand verkeert. In de theorie van Loevinger worden negen stadia onderscheiden.

1. presociaal stadium: onderscheid tussen zelf en niet-zelf
2. impulsieve stadium: het kind is impulsief en volgbaar
3. zelfbeschermende stadium: het kind snapt regel en waarom het gunstig is zich hieraan te houden. Oorzaak van conflicten liggen vaak bij een ander.
4. conformistisch stadium: de persoon sluit zich aan bij een groep
5. zelfbewuste stadium: naast de groep wordt de eigen identiteit belangrijk
6. verantwoordelijke stadium: eigen geweten doet zich als autoriteit gelden, hierbij spelen ethische principes en idealen een grote rol.
7. individualistische stadium: individuele onafhankelijkheid komt centraal te staan
8. autonome stadium: er ontstaat respect en vermogen om uiteenlopende ideeën te integreren
9. geïntegreerde stadium: hier komt zelfactualisatie tot ontplooiing, maar hier is tot op heden weinig over bekend.

Loevinger stelt dat een enkeling op 14 jarige leeftijd in het 6de stadium terecht komt, maar het merendeel op die leeftijd zetten een stap van 3 naar 4. Op 17/18 jarige leeftijd wordt de stap gemaakt naar stadium 5.

Conclusie

De periode van jong adolescenten biedt zowel kansen als aandachtspunten. In mijn onderzoek ga ik uit van het gegeven, dat jongeren nog volop bezig zijn zichzelf te ontdekken. Dat deze periode kan leiden tot moeilijk gedrag is helder, maar door gebruik te maken van vaste waarden en door de leerling zelf een kans te bieden om zich te accommoderen door zelfmanagement worden kansen gecreëerd. Tevens geeft deze theorie een opening om dit proces te ondersteunen door feedback op zelfregulatie van gedrag.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

Inleiding

In dit hoofdstuk breng ik de theorie samen die nodig is om een start te maken met leerlingen middels de oplossingsgerichte technieken. Tevens geef ik een definitie van zelfmanagement, waarbij we de leerling niet volledig aan zichzelf overlaten. De voorwaarden en manieren om tot het werken aan eigen gedrag te komen betreffen de leerling zelf.

Uiteindelijk zijn de leerlingen, die hun gedrag goed kunnen managen ook de leerlingen, die hun eigen leerproces kunnen managen. (Golly & Sprague, 2009)

2.1 Menselijk gedrag

Gedrag is een zo alledaags verschijnsel dat we er vaak niet bij nadenken. Gedrag is zo complex dat we het vaak niet kunnen verklaren, want wat is het eigenlijk, waar wordt het door veroorzaakt en wat veroorzaakt het vervolgens? Dit maakt het niet alleen moeilijk om te verklaren, maar ook moeilijk te voorspellen of zelfs te beïnvloeden. Toch is het wenselijk om over een soort handleiding of boek te beschikken. (Poiesz, 1999).

In dit meesterstuk wil ik me richten op gedrag op school. Dit hoeft niet per direct probleemgedrag te zijn, dit mag ook gedrag zijn waaraan een leerling zelf wil werken. In mijn onderzoek zullen er leerlingen zijn, die gericht een opdracht krijgen en zullen er leerlingen zijn, die zelf hun ontwikkeling van gedrag willen bevorderen.

2.2 Ontwikkelingspsychologie in de adolescentie

In de vroege adolescentie staat de vraag; "Wie ben ik?" centraal. In deze periode leert men dat de perceptie die iemand heeft over zichzelf heel anders kan zijn, dan anderen op diegene hebben (Feldman, 2009). Dieper gaat het gegeven, dat de jonge adolescent nogal eens met zich zelf overhoop ligt. Naar mate de tijd vordert hebben zij steeds meer vrede met zichzelf. In dit stadium van identiteit versus identiteitsverwarring wordt hun uniciteit ontdekt.

Piaget stelt: het assimileren van confronterende informatie of ervaringen lukt op gegeven moment niet meer en dan moet het systeem zich accommoderen.

In deze periode kiezen jongeren vaak voor een "psychosociaal moratorium" Een periode waarin ze zich afzetten tegen volwassenen, ouders en zich onttrekken aan hun verantwoordelijkheden en verschillende rolmodellen gaan uitproberen.

Enkele theorieën:

- Morele stadia van Kohlberg

Tot ongeveer 16 jaar bevindt de leerling zich in het 'preconventioneel' stadium waarin het individu centraal staat en het gehoorzaam is aan gezag om straf te vermijden.

Hierop volgt de conventionele stadia, waarin de relatie centraal staat en het belangrijk is dat de sociale omgeving zijn goedkeuring schenkt.

Rond hun 23ste begin langzaam het stadium te ontwikkelen, waarin men zelf universele ethische principes kan construeren en naleven.

1.2 Gewenste situatie

Met dit praktijkonderzoek wil ik een bijdrage leveren aan gedragsverbetering van de leerling. Ondanks de steekhoudende bezwaren die ik gevonden heb in de literatuur ben ik ervan overtuigd dat:

“De leerling de expert is van zijn probleem EN architect is van zijn eigen oplossing” (Cauffman & Dijk, 2009).

Daarnaast speelt de behoefte om het vermogen van zelfmanagement te ontwikkelen. In de huidige maatschappij wordt steeds meer een beroep gedaan op de employability van de toekomstige werknemer. Terwijl autonomie niet meer zelf gekozen is, maar eerder gevolg is van de huidige samenleving.

Mijn doel is om samen met de leerling, te komen tot een vorm van zelfmanagement, waarin zelfregulatie het uitgangspunt is met feedback door een opgelegde en/of zelfgekozen partij. Met zelfregulatie wordt een doorlopend proces bedoeld, waarin men handelingen richt op het bereiken van vaststaande doelen die men zelf op basis van eigen visie kiest en herziert. Het feedbackproces heeft tot functie de discrepanties tussen de gewenste en feitelijke toestand te reduceren (Luken, 2008)

Om dit te bereiken heb ik nodig:

- Voor de gedragsspecialist en/of docent een oplossingsgerichte handreiking waarin de theorie wordt uiteengezet om tot de eerste aanzet te komen.
- Voor de leerling een zelfmanagement interventietool op het gebied van monitoring en notitie.

1.3 Onderzoeksvragen

In hoeverre zelfmanagement van gedrag te ontwikkelen is, wordt de rode draad in mijn onderzoek. Hierbij wil ik komen tot een antwoord op de volgende vragen:

Onderzoeksvraag:

Met welke oplossingsgerichte interventie kan zelfmanagement van gedrag vorm gegeven worden voor en door vmbo basis/kader leerlingen uit de bovenbouw?

Subvragen:

1. Welke oplossingsgerichte theorie heb ik nodig om tot een start van de interventie te kunnen komen?
2. Welke vorm van zelfmanagement is geschikt voor VMBO-ers in de bovenbouw?
3. Wat heeft de leerling nodig om zelfstandig te werken aan zijn gedrag?
4. Hoe leg ik en/of de leerling vorderingen in gedrag vast?

Hoofdstuk 1 Onderzoeksvraag

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Als zij-instromer ben ik sinds 2002 werkzaam binnen het onderwijs. Als docent elektrotechniek werk ik op het “Meerwaarde College” met basis- en kaderleerlingen in de bovenbouw. Sinds vorig jaar is de organisatiestructuur gewijzigd, dit betekent dat alle leerjaren in plaats van in drie gebouwen in één gebouw zijn ondergebracht. Ook is er een nieuw managementteam, dat zich alleen richt op het VMBO basis/kader. Door de frisse wind die er waait, wordt door alle afdelingen opnieuw gezocht naar structuur in aanpak van gedrag.

Wat mij persoonlijk al geruime tijd bezig houdt, is het feit dat er veel over en maar weinig met de leerling wordt gesproken. Toen een afdelingsleider verzuchte; “ik weet het met deze leerling ook niet meer”, is mijn focus komen liggen op de individuele leerling.

Met dit onderzoek wil ik een bijdrage leveren aan schoolbrede aanpak van gedrag, waardoor ik ben “gevangen” door het boek “Goed gedrag kun je leren” (Golly & Sprague, 2009). Hierbij wordt op leerling-niveau ingestoken op zelfmanagement van gedrag door leerlingen.

Te overwinnen problemen

Op het “Meerwaarde College” is al veel geregeld, zoals agressie/reductie training, dyslexiebegeleiding, faalangst -en sovatraining, een reboundvoorziening, en trajectgroepen. Vanaf de brugklas wordt ieder jaar het gewenste gedrag benoemd tijdens de wekelijkse mentorlessen.

Ondanks veel goed bedoelde inspanningen valt er toch nog wel wat aan te merken:

- Nog steeds gaat veel energie verloren aan de leerling, die niet “lief” genoeg is voor de grote massa en niet afwijkend genoeg is voor de kleinere groep ernstige gedragsgestoorden. Deze individuele leerlingen zijn doorgaans nog goed te corrigeren, maar dat kost veel moeite en tijd. (Lieshout, 2002)
- Door gebrek aan structuur en een overkoepelende aanpak, doet iedere docent wat hem goeddunkt en het beste bij hem past. Leerlingen moeten, zeker in het begin, steeds weer opnieuw ontdekken wat, welke docent van hen verwacht.
- Daarnaast is onze school sterk probleemgericht. Pas op het moment dat er problemen ontstaan, wordt correctief gewerkt aan gedrag.
- Ontwikkelingspsychologie stelt al vele jaren vast, dat gedragsproblematiek past in de ontwikkeling van de adolescente leerling (Feldman, 2011). Verder onderzoek stelt, dat de hersenen nog niet klaar zijn voor enige vorm van zelfsturing (Luken, 2008). Binnen de afdelingsgerichte vakken verwachten we al het een en ander aan zelfstandigheid van de leerling, maar dit wordt tot op een geringe hoogte slechts bereikt.

Emancipatie

In mijn onderzoek wil ik werken aan de emancipatie van de leerling. Dit betekent vermindering van persoonsafhankelijkheid tijdens het oplossen van problemen en vermindering van persoonsafhankelijkheid in het groeien. Dit betekent dat na een korte instructie, de leerling aan de slag kan met een eenvoudige methodiek.

Onderzoeksgroep

Mijn onderzoek wil ik uitvoeren met een groep vmbo basis leerlingen uit het derde leerjaar. Het gaat om 6 leerlingen, hiervan zijn er twee met een leerling gebonden financiering, een aantal met gedragsproblemen en een aantal met motivatie problemen.

De klas kenmerkt zich vooral door hun gebrek aan concentratie, fysieke aanrakingen/vechten en een lage zelfstandigheid. Deze informatie is door de AVO docenten ingebracht tijdens de eerste rapportenvergaderingen. Daarnaast is dossier opgebouwd in het leerlingvolgsysteem.

Omdat ik deze leerlingen zelf les geef, kan ik uitgaan van een goede werkrelatie en bestaat er geen schroom om mij eerlijk feedback te geven tijdens het proces.

Theorie

Naast mijn persoonlijke interesse en het aansluiten op passend onderwijs hoop ik ook een onderbouwd antwoord te krijgen vanuit de theorie.

In de theorie ga ik uit van het gegeven dat moeilijk gedrag met name een probleem is als het een onderwijsbelemmering vormt voor leerlingen en/of leraren. Dat wil zeggen dat de leerprestaties van het kind achterblijven, hun onderwijsloopbaan minder succesvol verloopt en/of anderzijds de docent (stress, lagere werkprestaties) en de klas (leerprestaties van andere leerlingen) er last van hebben.

Inleiding

Persoonlijke uitdaging

Mijn naam is Jan de Vreugd, sinds augustus 2002 ben ik werkzaam op het “Meerwaarde College”. Vanuit het bedrijfsleven ben ik als zij-instromer gestart in het VMBO, hier heb ik mijn werkplek gevonden binnen het praktijkvak elektrotechniek. Binnen het bedrijfsleven heb ik als hoofdtechnische dienst mijn competenties van leider, manager en coach ontwikkeld.

In mijn privé situatie en als LGF-coach (LGF staat voor leerling gebonden financiering) heb ik de nodige ervaring opgedaan met gedragsproblemen en gedragsstoornissen.

Deze vaardigheden en mijn affiniteit met zorg hebben me doen besluiten de opleiding MSEN te starten. Gaandeweg ben ik het verschil gaan zien tussen de probleemgerichte en oplossingsgerichte benadering van leerlingen. Dit heeft me doen besluiten oplossingsgerichte interventies in te zetten op het zelfstandige vermogen van leerlingen om aan hun eigen gedrag te werken.

Mijn doel is leerlingen een handreiking te geven om te groeien in gedrag en ze in staat te stellen zelfstandig problemen op te lossen. Wanneer ze dit beheersen kunnen ze kansen creëren en andersom, wanneer ze kansen kunnen creëren, kunnen ze ook problemen oplossen.

De uitdaging ligt in de leeftijd van de doelgroep. Hoe zelfstandig kan een 15/16 jarige vmbo-leerling zijn, als het gaat om kansen creëren en zeker als het gaat om hun eigen problemen op te lossen. Een leerling die groeit in zelfmanagement van gedrag zal zich in de huidige individualistische maatschappij beter kunnen handhaven en kunnen groeien.

“De leerling is expert van zijn eigen probleem EN architect van zijn eigen oplossing” (Caufmann & Dijk, 2009)

Vooraf deze uitspraak daagt me uit om uit te vinden hoe ik dit vorm kan geven. Oorzaken van probleem gedrag liggen in de leerling of in de context van de leerling. Door samen met de leerling te werken, kunnen inzichten helder worden. Daarnaast kan direct door hen zelf aan een oplossing worden gewerkt.

Passend onderwijs

Naast mijn persoonlijke uitdaging is op dit moment de invoering van passend onderwijs uitermate actueel. Steeds meer leerlingen met een zorgondersteuning vraag zullen hun plek vinden binnen het reguliere onderwijs. Dit betekent dat het goed is om een manier te vinden, die vorm geeft aan ontwikkeling van gedrag. Mijn onderzoek zou een opmaat kunnen zijn voor een gedragsportfolio.

Met zelfmanagement van gedrag kan positief gewerkt worden vanuit elke gedragsprobleem of gedragsstoornis, omdat als uitgangspunt de krachtbronnen van een leerling word gebruikt.

Samenvatting

In dit meesterstuk staat zelfmanagement van gedrag door leerlingen centraal. Het ontdekken van krachtbronnen aan de hand van oplossingsgerichte strategieën is een middel waarmee leerling tot positieve ontwikkeling van gedrag kunnen komen.

Als uitgangspunt heb ik de volgende uitspraak genomen:

“De leerling is expert van zijn eigen probleem EN architect van zijn eigen oplossing”
(Cauffman & Dijk, 2009)

In dit meesterstuk wordt beschreven hoe oplossinggerichte strategieën zijn ondergebracht in de interventie: IK D.U.R.F.!

Op basis van zelfregulatie gaan de leerlingen zelfstandig werken aan de hand van de vier D.U.R.F. stappen (Golly & Sparque, 2009):

1. **D.** Doelen stellen
2. **U.** Uitvoering noteren
3. **R.** Reflectie / feedback organiseren
4. **F.** Feestje vieren

Deze stappen heb ik met een ontwerpgericht onderzoek ontwikkeld, uitgevoerd en regelmatig aangepast. De ontwikkeling die de leerlingen hebben door gemaakt, heb ik gemeten door een start -en een eind enquête te houden onder leerlingen, ouders en mentor.

De ontwikkeling van de leerlingen heb ik door de interventie “IK D.U.R.F.!” beïnvloed.

Belangrijkste conclusies zijn:

- Leerlingen kunnen na een goede instructie werken aan zelfmanagement van gedrag.
- Begeleiding door een deskundige is nodig om te komen tot een goede feedback.

Belangrijkste aanbevelingen zijn:

- Geef leerlingen de verantwoordelijkheid om te werken aan hun eigen gedrag. Door te stellen dat ze dit kunnen, komt een beweging tot hoop naar verandering op gang.
- Stel een gedragsspecialist aan die zowel preventief gericht, als oplossingsgericht werkt met deze leerlingen.

Het verrassende van het werken op deze manier is het enthousiasme en het inzicht van de leerlingen. Ze zijn creatief in het vinden van doelen. Ze zijn gedreven in de uitvoering. Ze hebben moeite met reflectie en de feedback. En ze worden zeer vindingrijk in het organiseren van een feestje.

Citaat van een leerling: “Meneer, dit kan je overal bij gebruiken!”

4.4.7 Resultaten pilot fase	29
4.5 Eind enquête	31
4.5.1 Eind data “Boy”	31
4.5.2 Eind data “Garcon”	32
4.5.3 Eind data “Junge”	33
4.5.4 Eind data “Ragazzo”	34
4.5.5 Eind data “Niño”	35
4.5.6 Eind data “Dreng”	36
5. Conclusie en aanbevelingen	37
Inleiding	37
5.1 Conclusie deelvraag 1	37
5.2 Conclusie deelvraag 2	37
5.3 Conclusie deelvraag 3	38
5.4 Conclusie deelvraag 4	38
5.5 Conclusie hoofdvraag	38
5.6 Aanbevelingen	39
6. Evaluatie en reflectie	40
Inleiding	40
6.1 Evaluatie op het proces	40
6.2 Reflectie op praktijk, theorie en persoon	41
6.3 Reflectie vanuit diverse dimensies	42
Literatuur	44
Bijlage:	
1. Start Enquête Leerling	46
2. Start Enquête Ouders	47
3. Start Enquête Mentor	48
4. Kijkvragen	49
5. Triggers	50
6. Werkblad uit werkboek “IK D.U.R.F.!”	51
7. Evaluatieformulier tijdens pilotfase	53
8. Eind Enquête Leerling	54
9. Eind Enquête Ouders	55
10. Eind Enquête Mentor	56

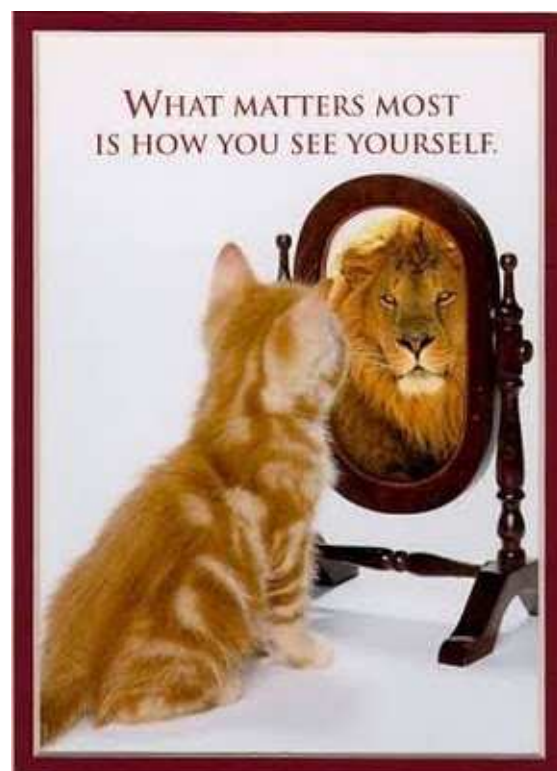
Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	5
1. Onderzoeksvraag	7
1.1 Aanleiding van het onderzoek	7
1.2 Gewenste situatie	8
1.3 Onderzoeksvragen	8
2. Theoretische onderbouwing	9
Inleiding	9
2.1 Menselijk gedrag	9
2.2 Ontwikkelingspsychologie in de adolescentie	9
2.2.1 Conclusie	10
2.3 Zelfmanagement	11
2.4 Oplossingsgericht werken	12
2.5 Wanneer is zelfmanagement een succes?	14
3. Onderzoeksmethodologie	15
Inleiding	15
3.1 Ontwerpgericht onderzoek	15
3.2 Data verzamelingmethode	16
3.3 De onderzoeksgroep	17
3.4 Betrouwbaarheid en validiteit	17
3.5 Ethisch handelen	17
3.6 Triangulatie	18
3.7 Critical Friends	18
3.8 Tijdpad	18
4. Data verzameling en analyse	19
Inleiding	19
4.1 Introductie zelfmanagement van gedrag	19
4.2 Start enquête	19
4.2.1 Start data "Boy"	21
4.2.2 Start data "Garçon"	22
4.2.3 Start data "Junge"	23
4.2.4 Start data "Ragazzo"	24
4.2.5 Start data "Niño"	25
4.2.6 Start data "Dreng"	26
4.3 Interventie ontwikkeling "IK D.U.R.F.!"	27
4.3.1 Data uit de theorie voor deelvraag 1	27
4.3.2 Data uit de theorie voor deelvraag 2	27
4.4 Pilot fase "IK D.U.R.F.!"	28
4.4.1 Introductiefilm	28
4.4.2 Werkboek "IK D.U.R.F.!"	28
4.4.3 D. Doelen stellen	28
4.4.4 U. Uitvoering	28
4.4.5 R. Reflectie en feedback	29
4.4.6 F. Feest	29

IK D.U.R.F.!

Zelfmanagement van gedrag door leerlingen

Een onderzoek naar de haalbaarheid om op een oplossingsgerichte manier leerlingen te laten groeien in het managen van hun eigen gedrag.

Student: Jan de Vreugd
Studentnummer: 2044273

Master Special Educational Needs
Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute: Gedragsspecialist

Groep: FGSD0202180
Begeleid door: Marjan de Wilt

Datum: 28 juni 2012

